

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 — "
Pe 3 luni . . . 7 — "
Pe o lună . . . 2-40 "

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrluyi N-rul 1.a

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Lo
deschis co tă șirul 20 fil.

Manuscriptele nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

Organizarea comercianților și a meseriașilor.

— Glasuri din public. —

Arad, 6 August.

Chestiunea organizării comercianților și a meseriașilor români din Ungaria, a găsit un răspuns neașteptat în rândurile cetitorilor noștri.

Din toate părțile primim scrisori prin care se expun păreri, în majoritatea lor foarte judicioase, asupra modului cum s'ar putea rezolva această chestiune, dimpreună cu îndemnuri foarte călduroase ca să stăruim asupra ei.

Printre cei care au primit cu mai mult entuziasm această idee, în primul rând, sunt însuși cei interesați: comercianții și meseriașii români, dovedind astfel cât de mult resimt dănsii lipsa unei organizații care să le permită a rezista *solidari*, împotriva concurenței ce li-se face de către străinii ajutați une-ori și de inconștiența sau reaua voință a publicului român.

Convinși de importanța chestiunii, vom face loc tuturor propunerilor judicioase ce ni-se adresează, înlesnind astfel o discuție cât mai largă, mai ales din partea acelor pe care ideea îi privește direct și care cunosc lucrurile din proprie experiență.

Pentru astăzi facem loc părerilor unui comerciant, care dorește să rămâie necunoscut.

„În urma articolului „Primul Congres al Comercianților români” publicat în nr. 155 al „Ro-

mânului”, îmi permit a vă expune câteva păreri asupra modului cum s'ar putea ajunge la o organizare, care fără multe sacrificii materiale, — sacrificii cari sunt principala piedecă în realizarea scopului urmărit — face posibilă satisfacerea intereselor comercianților și meseriașilor români.

„Păreri mele privesc mai mult pe negustorii dela țară, cari sunt mai cu deosebire pradă agenților străini. Aceștia ca niște pasări răpitoare, de îndată ce simt la un negustor român ceva stare, îl încarcă cu mărfuri peste puterea lui, ca apoi silindu-l la termene neașteptate să le achite, să-l poată ruina și scoate de pe teren.

„Mai întâi trebuie lămurite pricinile nesuccesului reuniunilor de consum, chemate să combată și să elimine pe comercianții străini din mijlocul poporului nostru, pe care aceștia îl exploatează.

„O societate de consum, spre a putea exercita controlul necesar, are lipsă de președinte, director, contabil, casier, în afară de personalul inferior, care depune munca de vânzare și celelalte. Această cheltuială e crutată din partea întreprinderii particulare. Statutele societăților de consum pe acții impun apoi ca ele să facă afaceri cu comercianții de pe sate, pe credit, numai cu acoperire ipotecară sau cambială și că trebuie să insiste pentru o regulare punctuală a obligațiilor. Astfel când „Albina” a înființat „Concordia”, societate de consum pe acții în Sibiu și a garantat acționarilor „Concordiei” o dividendă de 5 procente, străinii știau că dacă „Concordia” va lucra cu deficit, „Albina” va fi silită să plătească dela sine dividendă de 5 procente acționarilor „Concordiei” și că pe acționarii „Albinei” acest caz nu i-ar lăsa indiferenți și vor cere dizolvarea „Concordiei”.

„Comercianții străini au știut, că pentru înființarea unei prăvălii și prevederea ei cu toate soiurile de mărfuri de care au lipsă comercianții români ca să acopere toate trebuințele de mărfuri ale tuturor comercianților români, nu ajunge nici întreg capitalul de acții de 6 milioane al „Albinei”.

„De aceea comercianții străini văzându-și pericolul existența și fiind stăpâni pe acțiunea lor întru cât nu erau obligați a plăti dividende de atâta la sută cătră nimeni au început a vinde cu cele mai minime prețuri, astfel să își acopere numai speșele cu susținerea prăvăliei. Deasemenea ei au început a acorda comercianților români credite deosebite, fără acoperire ipotecară sau cambială și cu un respiro mai lung, întrucât nu era nici un statut care să-i împiedece de a face aceasta. Astfel li-a succedat a determina dizolvarea „Concordiei”.

„Proceduri de acestea obicinuiesc și de ai noștri. Am cunoscut în Sibiu un comerciant român în retragere, pe Ioan Vișa din Zlatna, care îmi povestea cu liniștea înăscută moșului nostru, că el nu a suferit în comuna sa nici un ovreu. Când venea vre-unul în comuna sa, negustorul român vindea, până îl îndepărta, marfa, cu prețul ce îl costa pe el.

„Toate acestea denotă că, sub anumite raporturi, cooperativele de consum, prin faptul că statutele le țârmuresc mișcarea și prin faptul că au un aparat greoiu în fruntea lor, sunt expuse a fi bătute în concurența ce li se face de străini.”

După aceste constatări ale comersantului nostru urmează că forma cooperativelor de consum, care să furnizeze pe neguțătorii noștri dela sate, nu este cea mai nimerită. Trebuie găsită o altă formă, care să satisfacă tot ce-și propune cooperativa de consum, fără a avea neajunsurile semnalate.

Aceasta o găsește d-sa în înființarea unui birou central, care să nu administreze mărfuri, și deci să nu fie expus a suporta un personal prea mare și să nu fie obligat a da cu orice preț dividende și a suferi concurența comercială a străinilor, ci să înlesnească punerea în contact a angrosiștilor români cu detailiștii dela sate.

Acest birou, pe lângă această funcție de

Din literaturi străine.

De dragul tatii.

Schiță, din „amintirile din copilărie” ale lui Petru Rosegger.

N'am fost părtaș, la urma-urmelor, de o creștere greșită, mai bine zis, n'am fost părtaș de nici o creștere. Dacă eram copil ascultător, evlavios, îndemânat, mă laudau părinții; dacă eram de-a 'ndoasele, mă flușturau sdравăn. Lăuda îmi venea bine aproape totdeauna și aveam simțământul că mă lungesc, fiindcă mulți copii sunt ca plantele, cari cresc numai când bate soarele.

Acum tatăl meu era de părere, că n'am să cresc numai în lungime, ci și în lățime și că la această prinde bine seriozitatea și asprimea.

Mamă-mea n'avea altă ceva pe seama mea decât dragoste față de mine.

Tata poate că a fost dintr'aceiași tulpină, dar nu se pricepea să-și intrupeze căldura sufletului și dragostea lui; pe lângă toată blândețea lui, avea o fire tăcută, serioasă, a omului îngreunat de lucru și de griuri; abea mai târziu și-a dat vânt în fața mea umorului său, când a crezut, că m-am făcut bărbat în toată firea, ca să-l pot pricepe. În anii dintâi, când i-am rupt prima dăzină de pantalonași, nu și-a prea bătut capul cu mine, decât numai când făceam câte o drăcoșenie; atunci da frâu liber asprimei sale. As-

primea lui și pedeapsa mea se intruchipau de obicei, în faptul, că pășea în fața mea și îmi spunea în cuvinte răstite, supărate, greșala săvârșită, făcându-mi cunoscut totodată și pedeapsa, care ași fi meritat-o.

Eu mă țineam, când isbucnea mânia tatălui, totdeauna în fața lui, rămâneam așa, cu brațele lăbărtate în jos, ca împietrit, și-l priveam furtiv în ochii mâniași în tot decursul dojanței aspre. Îmi părea rău totdeauna de greșala săvârșită, aveam simțământul vinei lămurit în mine, dar îmi aduc aminte și de alt simțământ, de care eram cuprins la astfel de predici pedepsitoare: se petrecea un tremur ciudat, un simțământ de plăcere, de sgândăreală, în mine, de câte ori cădea o astfel de furtună asupra capului meu. Îmi veneau lacrimile în ochi, îmi alunecau peste obraji, eu stăteam însă ca un brăduț, priveam la tata și mă simțeam bine, nespuse de bine, și simțământul acesta creștea pe măsură ce tata tuna și fulgera mai mult și cu mai multă îndârjeală în fața mea.

Dacă treceau după astea săptămâni întregi, fără ca să fi mai adus eu furtuna asupra capului meu, dacă trecea tata plin de bunătațe și liniște pe lângă mine, numai că se năștea din nou în mine și creștea trebuința de a face una boacăna, ca să-și iasă tata din sărite. Și asta nu se întâmpla cu gândul ca să-l năcăjesc, că-l aveam nespuse de drag, nici nu o făceam din răutate, ci numai dintr'o pricină, de care nu prea eram lămurit pe atuncea în inima mea.

Așa ne aflam odată într'o preșeară de Crăciun. Tata cumpărase în vara de mai înainte, în Mariazell, o cruciuliță neagră, de care era lipit un Christos turnat din cositor și niște unelte de tortură, dintr'acelaș material. Obiectul acesta sfârșit l-a păstrat până în preșeara Crăciunului, când l-a luat tata din dulapul de haine și l-a așezat pe altarul casei.

Am pândit ceasul, când se aflau părinții și ceilalți oameni încă pe afară, în gospodăria noastră și în bucătărie, având de lucru să se pregătească pentru marea sărbătoare, și am luat crucifixul de pe perete, cu primejdia picioarelor mele, m-am sgârșit în unghiulețul cuptorului și am început să desfac bucată de bucată. Am simțit o bucurie deosebită după ce am deslipit cu limba briceagului meu scara, apoi cleștele și ciocanul, mai apoi cocoșul sfântului Petru și, mai pe urmă de tot, pe dulcele Christos de pe cruce. Bucățile îmi ispiteau mult mai mult interesul ca mai înainte, așa, deslipite; Când am isprăvit însă și am vrut să adun lucrurile iară laolaltă, și n'am putut, am început să simțesc cum mi se ridică în piept o cădură — ba mai simțeam ca și când mi-ar fi fost legat gâteliul.

O să rămână numai cu sfada, de astă dată...? Nu-i vorba, îmi spuneam eu: crucea neagră e mai frumoasă ca mai înainte; și în capela din Hohenwanger e o cruce neagră și n'are nimic pe ea și oamenii tot se duc pe acolo, să se roage. Și cui îi trebuie de Crăciun un Christos

a înlesni procurarea de mărfuri neguțătorilor români mai mici, dela alți neguțători români mai mari, își mai poate lua și alte atribuții.

Astfel el poate porni o acțiune de luminare a publicului român și a micilor neguțători dela sate prin răspândirea cât mai mare a ziarelor române. Acest birou, care nu va fi decât comitetul organizației tuturor comercianților și meseriașilor români, poate face ușor aceasta pe cale de colportaj, prin membrii întregii organizații, cari vor fi comercianții și meseriași.

Iată, în proprii săi termeni, modul cum comerciantul nostru înțelege constituirea și atribuțiile *reuniunii* și a comitetului dirigent:

„Să se înființeze o *reuniune a tuturor comercianților români*, care să aleagă din sânul său un *comitet* de 12 membri din toate ramurile, adevă din băcănie, manufactură și ferărie.

„Misiunea acestui comitet să fie:

1. Să înființeze un birou de vânzare cu o colecțiune de mostră a tuturor mărfurilor necesare în comerț.

2. Să designeze firmele pe care le află apte și solide pentru a putea vinde marfa comercianților români, prin *biuroul său de vânzare*.

3. Să anunțe scopul *biroului de vânzare* al reuniunii comercianților români, firmelor, pe care comitetul le va găsi că pot vinde marfă comercianților români care au trebuință de asemenea mărfuri.

4. Să intre în tratative cu firmele române cari vor desface marfă la neguțători români, prin biroul de vânzare al reuniunii comercianților români, privitor la proviziunea ce o va căpăta biroul de vânzare, pentru efectuarea vânzării.

Uzul este a se da pentru vânzare la manufactură 5% și la băcănie 2%.

5. Să numească unul sau doi agenți voiajori de băcănie și manufactură, cari să cerceteze pe comercianții români, să i provadă cu mărfurile necesare și să îi îndrumeze la conducerea prăvăliei.

6. Să grijească ca agenții voiajori ce-i va angaja, să nu îngrămădească pe comercianții români cu marfă prea multă și dacă un comerciant român ar căpăta, fie dela biroul reuniunii, fie din altă parte, marfă care în comuna sa nu s'ar trece, să i-o primească

înapoi, spre a o desface la alți neguțători, cari o pot folosi.

7. Să mijlocească în cazuri de insolvente, împăcarea între comercianții români și creditorii lor.

8. Ținând seamă, că astăzi cineva nu se poate considera ca bun neguțător perfect fără cunoașterea limbii germane în vorbire și scris, astfel ca să-și poată aranja afacerea corănzătoare cerințelor timpului, să se nizuiească a plasa tineri români la firme germane.

9. Să plaseze sodali de comercianți români, când ajung fără post, ca să nu ajungă pe drumuri și să se ruineze.

10. Să solicite la „Albina” ca să compună o contabilitate și o corespondență pe seama comercianților români, sau să traducă în românește „Cursul de contabilitate și de corespondență a lui F. Simon din Berlin S. W. 48 Puttkammerstrasse 22.

11. Când reuniunea comercianților români se va afirma și comitetul va considera timpul de oportunitate, să propună înființarea unei bănci, care să nu acorde membrilor săi credite în bani, ci să se ocupe cu tot felul de cumpărări ocazionale, ca cumpărarea mărfurilor dela firme falite, cu cumpărarea de produse ca făină, țărâțe etc. pe prompt și *Kaufe aut Schluss*.

Accionarii, din eventualul venit al acestei bănci să capete numai 5 procente dividendă și din plusul venitului banca să cumpere, când se dă ocaziune, în centre românești, edificii potrivite de neguțătorii, pentru tineri comercianți români.

Chiria caselor acestora, până când vor ajunge respectivii comercianți în situația de a și-o însuși cu pretul cumpărat de bancă, să nu treacă peste suma intereselor de 5% a pretului cu care au fost cumpărate.

Respectivii comercianți să aibă dreptul, când le va fi posibil, a cumpăra casele, care le-au închiriat, cu prețul cu care s'au cumpărat.

Această **Bancă a Reuniunii generale a comercianților români din Ungaria** să dea, din venitul de peste 5%, fie ca împrumut cu 5%, fie fără interese sau chiar să doneze, după cum vor permite împrejurările, la tineri comercianți români începători, dela 5000.— până la 10.000 cor., pentru deschiderea de prăvălii.

Capitalul băncii acesteia, care nu va face afaceri zilnice, poate fi administrat de către o bancă română, „Albina” sau „Victoria”.

12. Să hotărască orașul, în care să se înființeze *biurul de vânzare al reuniunii comercianților români*.

După părerea mea e Aradul, fiind în centrul românismului și astfel pentru toți comercianții români mai ușor de cercetat, este sediul cel mai potrivit.

Dacă proiectul acesta se va publica, e de dorit, ca în interesul cauzei, toate foile românești să-l reproducă, ca să poată ajunge la cunoștința și a tuturor comercianților țărani de pe sate, în interesul cărora mai mult se intenționează înființarea reuniunii acesteia.

Iată dar o propunere concretă pe care ne grăbim a o supune comercianților și meseriașilor spre considerare.

Vom face tot astfel și cu alte propuneri vrednice de luat în seamă, care ne sosesc și ne vor sosi, fiind hotărâți a da cea mai serioasă atențiune acestei arzătoare chestiuni de excepțională importanță pentru neamul nostru.

Ori care ar fi măsurile ce s'ar dovedi ca mai nimerite, un lucru însă rămâne știut, că ele vor rămâne vorbe goale timp cât nu se va trece *la fapte*.

La faptul organizării comercianților și a meseriașilor noștri, însă, nu se poate ajunge decât printr'o consfătuire generală a lor în care să se constituie organizația ce o vor găsi nimerită.

Această consfătuire va fi „*Primul Congres al comercianților și meseriașilor români din Ungaria*.”

Inițiativa acestui congres o așteptăm să se ia cât mai curând.

Nu ne îndoim că comercianții și meseriași noștri, oameni de fapte și de lucruri pozitive, nu vor vedea *interesul lor*, care stă în organizarea lor și că nu vor trece în curând dela vorbe la fapte. Noi așteptăm cu încredere, acest pas, promițându-le tot sprijinul ziarului nostru.

răstignit? Papa zice că trebuie să zacă în iesle. Și așa am să și fac.

I-am strâmbat picioarele Christosului meu de cositor și i-am dus brațele peste piept și i-am pus în coșulețul de cusut al mării și am așezat pe Christosul meu în iesle, pe altarul casei, ascunzând totodată crucea în patele patului părinților -- nu'mi trăsnea prin cap că coșulețul are să trădeze Isusarea mea de pe cruce.

Soartea m'a ajuns în curând.

Mama a băgat de seamă, cea dintâi, ce nebunește a ajuns coșulețul ei de cusut în preajma chipurilor sfinte.

— „Cui i-a stat în cale crucea aia de sus?”, a întrebat într'aceiași vreme, tata.

Stam cevașilea mai la o parte și eram în pielea unui însetoșat, care avea să capete să bea vin tare de smirună. Într'aceea mă îndemna o neliniște ciudată să stau cât se poate de departe, în fundul odaiei.

Tata s'a apropiat de mine și m'a întrebat pînă de cuviință dacă nu știu ce s'a ales de cruce. M-am dus, drept ca o lămânare, înaintea lui și m-am uitat în fața lui. El a repetat întrebarea, eu am arătat cu mâna spre patele patului. Au venit și lacrimile în ochii mei, cred însă, că n'am svăcnit nici o singură dată din colțul gurii.

Tata a căutat cele ascunse și nu s'a mâniat, numai a rămas mirat de schinguirea lucrului sfânt. A așezat crucifixul gol pe masă. „Acum

văd eu prea bine”, zise el liniștit de tot și-și luă pălăria din cui, „acum văd eu prea bine, că băiatul ăsta trebuie pedepsit odată sdravăn de tot. Dacă nici Dumnezeu draguțu' nu mai are liniște de el...! Ai să-mi stai în casă, băiete!”, urmă el, întunecat și ieși mai apoi pe ușe afară.

— „Fugi după el și încearcă să-l rogi de iertare!” strigă mama către mine, „că se duce să taie joarde de mesteacăn”.

Eram ca crescut în pământ. Vedeam lămurit, gretos de lămurit, ce are să vină pe capul meu, dar nu eram în stare să fac nici chiar un singur pas ca să mă apăr.

Mama și-a văzut de lucru.

Am rămas singur în odaia, care se întuneca încet pe încetul. Înaintea mea, pe masă, crucifixul ciungărit. Mă speriam grozav de orice sgomot. În dulapul ceasornicului vechiu, de părete, care se întindea acolo, până la pământ, sfiorăiau greutățile ceasornicului de Schwarzwald, bătând ceasurile cinei. În sfârșit am auzit de afară că-și sentură cineva zăpada de pe picioare — erau pașii tații. Când a intrat cu ramura de mesteacăn în odaie — dispărașem.

Tata se duse în bucătărie și întrebă cu glas scibatec că unde se află băiatul neastâmpărat. Și numai că s'a început o cântare ca alte alea: în casă au cotrobăit prin pat, prin toate unghieturile, în cămăruța din apropiere, în podul deasupra capului — peste tot i-am auzit cum caută, am ascultat poruncile lor, date, să se caute prin grăjduri ieslele și prin șuri fânul și patele

mi-ți aducă în ruptu' capului pe diavolul de băiat înaintea tată-său — că n'are să-și uite el seara asta de Crăciun în viața lui întreagă! Toți se întorceau cu porunca neisprăvită. Pe două slugi i-au trînis în vecini. Mamă-mea striga, că dacă am mers la un vecin, peste câmpuri și prin pădure, trebuie să fi degerat de frig, fiindcă pieptul și pălăria mi le-am lăsat în odaie. Mare năcaz cu copiii ăștia!

Au plecat cu toții — casa s'a golit aproape de tot, iar în odaia întunecată nu se mai vedea decât numai pătratele sure ale ferestrelor. Eu mă ascusesem în dulapul ceasornicului și puteam să văd toate prin incheieturile lui. M-am îndesat pe ușița, care e făcută pentru trasul mașinării ceasornicului și m-am lăsat în jos, în lăuntru închizăturii, încât stam acum în picioare, în dulapul ceasornicului de Schwarzwald.

Ce mai frică am mâncat în ascunzătoarea asta a mea! Vedeam eu de mai înainte că n'are să se sfârșească bine și eram în curat cu aceea că spaima mea sultească care creștea pe fiecare ceas, trebuia să ajungă tot mai primejdioasă, în fiecare minut. Dădeam naibii și coșulețul de cusut, care m-a trădat dela început, și crucifixul cel mic — să-mi dau naibii ușurința mea, la asta nu mă gândeam. Doamne fereste! Au trecut ceasuri, eu am rămas în coștiugul meu perpendicular și-mi zăcea deja greutatea de fier a ceasornicului pe moalele capului, și eram sililit să mă aplec cât puteam eu mai bine, dacă — ca să dea prilej ceasornicul, care stă-

Moștenitorul de tron și Auffenberg. Moștenitorul de tron a primit alaltăeri în Salzburg în audiență pe ministrul comun de război. Audiența a durat mai bine de o oră.

*

Soarta Bosniei. În numărul său de ieri, ziarul „Alkotmány” ocupându-se într-un articol mai lung de evenimentele recente politice, spune că îndatăce se va deschide sesiunea de toamnă a delegațiilor, M. Sa va numi în fruntea provinciilor anexate un ban al Bosniei și Hertegovinei, iar pe lângă el un ministru bosniac fără portofoliu, care va face parte din cabinetul austriac. Ziarele semioficioase numesc știrea lui „Alkotmány” un product al caniculei de August, neavând nici cea mai mică bază reală.

*

Iarăși tunurile de oțel! Mai multe ziare din Viena, și după ele și cele din Budapesta, aduc audiența din săptămâna trecută a lui Auffenberg la M. Sa, în strânsă legătură cu chestia, atât de mult agitată în timpul din urmă, a tunurilor de oțel. Așa „Prager Tageblatt” și „Union” susțin că în audiența sa ministrul de război a declarat ca absolut necesară înlocuirea tunurilor de bronz cu tunuri de oțel. După „N. W. Tagbl.” Auffenberg a raportat M. Sale asupra tratativelor ce au urmat între dânsul și între fabrica „Skoda” cu privire la procurarea tunurilor. Direcțiunea fabricii „Skoda” a făcut încă mai de mult propuneri ministrului de război în această chestiune și ministrul a primit bucuros propunerile favorabile. În consiliul de miniștri din 9 Iulie dorința ministrului a întâmpinat rezistență hotărâtă în deosebi din partea prim-ministrului Lukács și a ministrului ungar de finanțe și astfel prima propunere a fabricii a fost abandonată. Mai târziu fabrica a declarat că e gata să crediteze ministerului de război înlocuirea tunurilor de bronz cu tunuri de oțel. Nu numai ministrul Auffenberg, dar și moștenitorul de tron și șeful statului major au luat cu plăcere cunoștință de această propunere, și audiența de Sâmbătă n'a avut alt scop decât să convingă și pe M. Sa. Sa monarhul de marele favor ce rezultă pentru imperiu acceptând propunerea fabricii. Și „N. W. Tagbl.” afirmă că ministrului i-a și succedat să stărească aprobarea M. Sale.

„Wiener Allgemeine Zeitung”, ziar care stă aproape de cercurile ministrilor comuni, în numărul său de ieri scara desminte categoric informațiile lui „N. W. Tagbl.” spunând că nici unul din detaliile ce ne dă ziarul din urmă nu este adevărat.

În numărul său de azi „N. W. Tagbl.” răs-

punzând la desmintirea lui „W. Allg. Zeitung” aduce noi detalii și argumente pentru dovedirea autenticității informațiilor sale.

Rivalitatea anglo-germană.

Paris, 2 August.

Declarațiunile ministrului marinei de război englez Churchill, care a semnalat în plină cameră pericolul unui *atac* din partea Germaniei, nu mai ne lasă nici o îndoială asupra existenței rivalității anglo-germane. De mai bine de o săptămână presa engleză și cea germană nu se ocupă decât de această chestiune a luptei tăcute dar intensive și *decisive* ce duce fiecare din cele două mari puteri spre a avea flota cea mai puternică.

Unde va duce această rivalitate? Cât timp va mai dura această întrecere în a construi cât mai mulți „Dreadnought”-i, acești giganti ai mării cari fiecare costă zeci de milioane. Este evident că situațiunea aceasta, care reclamă dela cele două state cari sunt în joc sacrificii prea mari și o încordare din ce în ce mai vătămătoare, nu poate să dureze la infinit. Rivalitatea anglo-germană, ca oricare alta, va avea *un sfârșit*. Și cum nici unul din cei doi adversari nu vrea să cedeze de bună voie ci vrea să *îvingă*, lupta aceasta pentru stăpânirea mărilor nu se va sfârși decât prin înfrângerea sau a Angliei sau a Germaniei.

Nu trebuie multe cuvinte ca să ilustrăm de ce are nevoie Anglia de comandamentul mărilor. Situațiunea ei ca insulă explică aceasta. Dacă nu și-ar putea apăra coastele n'ar fi stăpână la ea acasă și ar pierde și legătura cu coloniile, cari sunt sursa ei de bogăție și de bună stare. Pentru a *stăpâni* însă coloniile Anglia are trebuință de o flotă puternică, mare, care să fie în stare nu numai să apere patria-mamă de invaziuni, dar să asigure Angliei *calea liberă* spre colonii.

Intr'un articol trecut, sub titlul „Indiile amenințate”, am arătat cum cea mai mare și mai bogată dintre coloniile engleze, India,

este amenințată de influința rusă și de cea germană. Rusia se apropie de India dinspre Nord și Nord-Vest, dinspre Turkestan, Afghanistan și Persia, iar Germania a construit linia Bagdad nu numai spre a și deschide un deșeu comercial dar și spre a se apropia de acea colonie, pe care dușmanii au voit de atâtea ori s'o smulgă din mâna Angliei: Indiile.

Faptul că drumurile pe uscat sunt așa de puțin în stăpânirea Angliei trebuie să fie un îndemn mai mult, ca ea să vegheze ca să nu piarză heghegemonia mărilor. Până acum tradițiunea pe care marele amiral Nelson a apărât-o așa de strălucit la Trafalgar, a fost păstrată: Anglia este *încă* stăpână mărilor.

Va fi oare și *mâne*? — aceasta este chestiunea care se pune, despre aceasta a vorbit Churchill săptămâna trecută și aceasta este *o chestiune mare europeană, de care nu trebuie să fim străini nici noi românii*.

Vedem deci că punctul de vedere al Angliei în această rivalitate este pe deplin justificat. Dominarea mărilor este pentru Anglia o chestiune de existență, de viață și de moarte. Anglia se găsește în *defensivă*, ea își apără, de astă dată, viața și avutul. Iată de ce eforturile ce le face bătrânul stat englez de a se menține la suprafață merită toată admirațiunea noastră. Căci și noi am face așa dacă am fi în locul ei: ni-am da ultimul ban și ultima picătură de sânge ca să salvăm onoarea patriei și integritatea forțelor ei!

Să cercetăm însă și punctul de vedere german. Politica Germaniei dela înființarea ei pe ruinele imperialismului francez este o politică de *cucerire*. Aceasta este un fapt îndeobște cunoscut. Bismarck a întemeiat însă nu numai heghegemonia din *continent* a Germaniei — care, trebuie să recunoaștem că există — dar a pus prima piatră la temelile unei opere și mai mărețe: heghegemonia *mondială* a Germaniei. El a câștigat Germaniei primele ei colonii și el a fost acela care a văzut în Anglia pe viitorul adversar al imperiului german.

Prima condițiune ca Germania să poată să se măsoare cu Anglia era: existența unei

tuse locului, ca să vină tata și să-l tragă și să mă descopere astfel în ascunzătoarea mea. Părinții se întoarseră, în sfârșit, în odaie, au aprins lumina și au început să se certe din pricina mea.

— „Nu mai știu unde să-l caut”, a zis tată-meu și a căzut, istovit, pe un scam.

— „Da de s'o fi rătăcit prin pădure și da de stă acuma sub zăpadă?” strigă mama și se porni pe un plâns sgomotos.

— „Taci și nu mai vorbi!” zise tata, „nu mai vreau să aud lucruri de alea”.

— „Tu nu vrei și tot l-ai silit să ia câmpii, tu, cu asprimea ta”.

— „N'aveam să-i rup capul cu nuielușa asta”, răspunse tata și lăsă să-i văjaie mișca de mestecăc pe masă.

— „Da acum, dacă 'oiu pune eu mâna pe el, am să rup un par în două pe spinarea lui”.

— „Fă-o, fă-o, — că n'ai să i-o mai poți face”, zise mama și-și urmă plânsul. „Crezi tu că ai copii numai ca să-ți verși mânia pe ei? Atunci prea bine face Dumnezeu — draguțul, că și-i chiamă mai din vreme la el! Pe copii trebuie să-i ai dragi, dacă e să se ategă ceva de ei!”

La astea a răspuns tata: „Da cine-ți spune, că nu mi-e drag băiatul, hai? Până în fundul sufletului, Dumnezeu, știe El prea bine! Da nu vreau să i-o spun lui; nu vreau și nu pot. Știu

eu că mă doare pe mine mai mult, decât pe el, dacă trebuie să-l pedepsesc!”

— „Mă duc să mai caut încă odată!” zise mama.

— „Nici eu nu rămân cu mâna în sân!” zise tata.

— „Trebuie să măneci puțină ciorbă, că-i timpul cinii”, zise mama.

— „N'am poftă să mănec acum! Nu știu ce să mă fac alta”, zise tata, ingenunchie la masă și începu să se roage, în tăcere.

Mama s'a dus în bucătărie, ca să adune hănițe calde în căutarea cea nouă, dacă o să mă găsească pe jumătate înghețat. În odaia s'a făcut iarăși liniște și mie sta să mi plesneasă inima de durere, în dulapul de ceasornic. Deodată începu să plângă tata cu hohot în mijlocul rugăciunii. Capul i-a căzut pe braț și tremura din întreg trupul.

Am tipat una sdravană. În câteva clipe m-au eliberat: tata și mama, din căsulia mea. N'a trecut mult și mă aflam la picioarele tatii, cuprinzându-i genunchii, vâcându-mă.

— „Tată, tată!”, astea erau singurele cuvinte, cari le puteam bolborosi. El întinse amândouă mâinile jos, spre mine, și mă ridică la pieptul lui și părul meu se umezi de lacrimile lui.

În clipita aceea par'că am fost cuprins de o pronie cerească.

Am văzut, cât este de urât, să întăriți și să

superi pe tatăl tău. Dar am găsit și răspuns la întrebarea, *pentru ce* am făcut-o. Din dorul de a vedea fața tatii în fața mea, din dorul de a putea privi în ochii lui și de a putea auzi glasul lui că mă agrăiește. Dacă nu mi era dat să fie vesel cu mine, cum erau alți oameni și cum era, el, cel îngrenat de griji mari, atât de rar, vai, atât de rar, vom să văd cel puțin ochiul lui mănos și să aud cuvântul lui aspru; mă furnica o putere dulce și mă atrăgea ceva de omul ăsta. Erau: *ochiul tatălui și cuvântul tatălui, ce mă ademeneau*.

N'a mai răsunit în seara de Crăciun nici o vorbă rea și din ziua aceea începând au fost multe lucruri altfel. Tata s'a încredințat de dragostea lui față de mine și de alipirea mea față de dânsul și mi-a dat prilej de multe ori, în decursul jocului, a lucrului și a odihnei, să-i văd fața iubită, să-i ascult glasul cinstit, fără ca să mai fiu silit vre-odată să le dobândesc prin vicleșug și răutate.

Trad. de H. P.-P.

— „Românul” se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

flote puternice, cu șanse de reușită într'o încăerare cu formidabila flotă engleză. De douăzeci de ani Germania lucrează din răputeri ca să ajungă, în privința flotei, pe aceeași treaptă cu Anglia. Trebuie să le recunoaștem germanilor că au făcut sacrificii patriotice spre a ridica flota.

Progresele realizate de germani într'un interval relativ scurt sunt remarcabile. Diferența de forțe dintre flota Germaniei și flota metropolitană a Angliei a devenit din an în an tot mai mică. Churchill a declarat fără înconjur că în 1914 Germania va avea 29 unități mari față de numai 33 unități mari engleze. Diferența aceasta este aproape disparentă când luăm în considerare eventualitățile războiului pe mare, cari trag așa de greu în cumpănă. Și să nu uităm că Anglia va avea, după toate posibilitățile, rolul defensiv și va trebui să-și păzească malurile pe o linie foarte întinsă!

Măsurile anunțate de d. Churchill ni se par *insuficiente* spre a înlătura cu desăvârșire posibilitatea unei invazii germane. De altfel aceasta este părerea generală în Anglia și trebuie să recunoaștem că englezii judecă nu orbiți de sentimente patriotice exagerate ci cu date și cu cifre în mână. Am spus, într'un articol trecut, că Anglia nu poate abandona situația ei dominantă în marea Mediterană și nu poate chiea în ajutor o parte din flota ei de acolo. Ea nu poate lăsa fără apărare Gibraltarul, Malta și Suezul, puncte așa de importante cari formează lanțul de fier ce duce în Indii...

Singura soluțiune ce îi rămâne Angliei este de a face ceea ce a făcut și până acum: a răspunde înarmărilor Germaniei cu înarmări de o proporțiune îndoită. Aceasta a fost politica navală de până acum a Angliei și capii partidului liberal englez, cari sunt acum la putere, nu trebuie să uite că abandonând această politică de apărare națională ar abandona însași ideea de mare putere a Angliei. Lupta „Dreadnought”-ilor va mai dura încă și nu credem că englezii, cari sunt cei mai vechi și cei mai buni marinari, se vor lăsa învinși așa de ușor.

Un tezaur național.

D-l N. Iorga despre portul nostru popular.

Văleni, 22 Iulie v. 1912.

Cu ocazia concursului de porturi din Văleni, d. Iorga a ținut de cuvânt să dea niște prețioase lămuriri cum nu s'au mai dat la noi români. Magistrala conferință e prinsă în note stenografice de d. Stahl. În linii mari mă trudesă să prind nemuritoarele idei ce se perândau repede cu limbile de foc menite să curețe multele minciuni furnizate până acum în contul unei averi naționale.

În deosebite vremi au existat deosebite atitudini față de portul popular primit cu o completă ignoranță a însemnătății sale artistice și naționale. Desinteresați a-l cunoaște, cei dintâi erau străinii călători și artiștii cari recunoșteau o valoare în el, pe care noi n'o vedeam. Primele documente autentice le avem dela un călător Buche și dela un artist cu misiune specială de a aduna comorile artistice din toate părțile pământului românesc între anii 1866—70 — Szatmáry, un pictor român, probabil că și de origine română.

Moda costumului național s'a întins de prin anii 1880 de sus dela curte prin societăți cu meniri nu drepte.

A sosit vremea să se treacă dela faza modei la faza unei cercetări științifice.

Până acum păreri se zbateau între două extreme: unii romantici exagerau originalitatea noastră ca neam, o admirau ca pe una ce nu o mai are nici un neam pe pământ. Alții din contră: reduceau dreptul nostru de a avea o originalitate admitând că totul e influință străină. Admirația față de ce avem noi trebuie corectată prin cercetare științifică în tot ce e popular. Trebuie să mergem pe drumul adevărului, să nu vie străinii cu obiecțiuni cari ne-ar sângera.

Se impune deci: compararea cu vecinii, mai ales cu cei de peste Dunăre, cari dau o deosebită atenție portului înfățișându-l în ilustrate — ceea ce înscamnă foarte mult pentru cunoștințele etnografice. D. Iorga dând deslușirile necesare a lăsat să răspândească aceste ilustrate cu porturi sârbești și bulgărești prin întreaga sală. Din aceste chipuri — continuă D-sa — putem să distingem deopotrivă, atât la portul sârbesc cât și la cel bulgăresc, asemănări până în amănunte cu portul nostru, dela cel mai artistic dela sate, până la al mahalagioaicelor cu urmele de gust stricat al orașului. Uneori gustul întreg al nostru îl găsim imprimat cu cea mai mare acuratețe. Pieptărașul, căciula, sumănașul, itării strânsi, opincile — sunt identice cu ale noastre.

Dar nu numai în țesătură ne asemănăm, ci și în numirea lor: ca maramă, cojoc, ciorapi, numiți de aceste neamuri din jurul aromânilor și calciumi — călțunii noștri (origine latinească), fota. Felul potrivirii fotei e aidoma ca la noi. Nu se poate spune că grecii ar fi influențat cu motivele lor fiind ei în cea mai mare parte de origine albaneză și suferind influența albaneză. Afirmarea: peninsula balcanică oferă costume, cari în linii generale se aseamănă cu ale noastre, se deosebesc numai în varietăți locale, fondul comun al întrebuintării e incontestabil asemănător cu al nostru.

Portul nostru are însă asemănări mari și cu alți vecini: Sași, Unguri, cari desigur s'ar supăra dacă am admite o înniruire a noastră. Au și Sașii un port național, în care au contopit elemente elvețiene și renane, dar sunt două familii săsești din părțile bistrțene cu evidentă influință românească — pe niște ilustrate ce ni le-a înfățișat d. Iorga. Ciangăii din Moldova cultivă țeserea astorfel de podoabe, o fată a fost premiată anul trecut tot cu ocazia acestui concurs. Cei din Ardeal și chiar cei de pe îndepărtata pustă ungară mai păstrează câteva note românești numai, căci au introdus — originalitatea lor — note de târg: cravata etc. Să zicem că explicația ne-ar da-o un romantic: neamurile din jurul nostru au suferit influința românească, — dar cum ne-ar explica însușirile asemănătoare costumului românesc ale costumului scandinav, al țărancilor din Suedia cu fotele dela noi?

Deci, de unde asemănarea?

De o înniruire așa de profundă romană și greacă nu poate fi vorba, pentru că însuși Romanii recunosc marea deosebire între ei și popoarele din aceste țări, în port. Explicarea adevărată e, că portul vechiu avea o unitate singură, capul îl purtau descoperit, sau și-l acopercau cel mult cu o parte a hainei ce o răsfringeau — un fel de glugă. Dacii însă își întocmeau costumul după necesitățile mediului. Decebal se prezenta veșnic cu căciula, care era un fel de autoritate. Costumul lor urmărește liniile trupului și înfățișează deosebit aceste linii. Noi o întocmire avem pentru pieptar, alta pentru mâneci, alta pentru podoabe prinse la umăr, alta pentru acoperirea capului.

Deci costumul popoarelor de mai sus, din Suedia până la arhipelag, nu e de origine nici romană, nici grecească, ci de origine dela acel popor, care e cel mai vechiu element pe pământul unde se întinde azi românimea, dela acel popor al Tracilor, dela care am împrumutat toată partea culturală, tot simțul de frumusețe, toată dibăcia artei, tot coloritul sufletesc. Prin ipoteza tracă se explică asemănarea elementelor la popoarele arătate. Cultura populară a tracilor a fost vecină cu a Goților înnrudiți cu Tracii, dar puhoiul hunilor i-a aruncat pe Goți în nord, în

peninsula scandinavă chiar, iar pe ceștialți în jos spre Dunăre, din părțile galițiene, unde încă se remarcă asemănări de port chiar și azi. Nici o explicație pe lume nu poate fi alta. Deci să nu ne mai fie nouă rușine că avem note asemănătoare în port cu alt neam, căci cari sunt moștenitorii cei mai legitimi ai vetrei tracice?

Stabilind definitiv ipoteza tracă d. Iorga înfățișează starea actuală a costumului nostru, declarând că D-sa a căutat întotdeauna partea practică a lucrurilor. D-sa are în vedere în orice moment cu cât poate ajuta neamul: eu nu fac știință pentru pasările cerului, ci pentru oamenii pământului și mai întâi pentru oamenii pământului nostru. Ce trebuie să constatăm în ce privește starea actuală a costumului popular? Decade din zi ce merge, parte din cauza clasei stăpânitoare, parte din păcatul stratelor populare. Persoana sus pusă imită costumul popular; de ce n'ar imita și săteanul pe al persoanei aceleia! Și țaranul imită chiar prin lumina școalei, prin balurile costume! Bogătani adună, conglomerază în „costumul național” toate elementele costumului popular din diferite văi, își pun brățările de aur — ca să ai noțiunea giuvaiergiilor ambulante, ca și a talentelor mistificatoare, cari din culturile multe cu cari a făcut cunoștință, te omoară cu cunoștințele multe și ireale, neajutătoare nici măcar vieții lor proprii. Acest costum mixt aduce roadele cele mai dăunătoare. Costumul popular iese ca o lumină din fiecare ținut, din împrejurările, atmosfera socială, din o lungă și sfântă experiență de sute de ani a țaranului de bun gust. *costumul popular e un product al naturii și al rasei*, deci nu trebuie amestecat.

După elementele unitare putem hotărâni ținutul cu un fel de port. Bucovina până în părțile Vrancei are la femei marama sprijinită deasupra capului pe paie, conciu; pieptarul servește numai iarna drept cojocel, fota e dintr'o singură foaie — la femei; la bărbați căciula înaltă, pălăria cu bolduri mari, cojocul e haină de ceremonie, cămașa e mai lungă, briul e de piele bătută cu țante împodobite. Legătura portului se continuă foarte pronunțat în Bistrița, părțile năsăudene și se prelungeste până în regiunea Făgărașului.

Alt ținut se întinde în regiunile muntene din județele oltene — după preferința colorii, se întinde în Hațeg, Bănat, Sârbia și atinge părțile sibiene — după liniile sobre, colorile foarte discrete. Păcat că costumul bănățean are urme sârbești — fuste încrețite; întrebuintarea aurului denotă și urme turcești.

Pentru partea interioară a Ardealului — munții apuseni, are unitate cu Vrancea Moldovei. Portul păstoresc modificat după regiuni de unitate.

Decăderea portului e explicată în urma faptului că femcia dela șes a devenit lucrătorea pământului, și-a pierdut dibăcia pentru frumusețea artistică, costumul s'a redus la elementele sale cele mai simple. În ce privește *ornamentica*, d. Iorga aruncă o privire asupra albumurilor, dela noi din Ardeal, al dnei Cosma, prelucrat de dsoara Minerva Cosma, și al dlui profesor Comșa. La adunarea materialului să se țină seamă de loc și de dată. Albumurile cari conțin motive de desemnuri din biserici și săpături — să se lucreze cu tact și foarte multă discreție, căci e vorba aici de două înfățișări ale artei, cu scop și material diferit.

S'ar comite o greșală dacă ai purcede cu silă, ori teroare față de țărani în a-și păstra portul. Portul are trebuință de sprijinul societății și al statului. Statul are școli de fete, internate de fete cu uniforme după modă tăiată ca în apus. Aceasta-i datoria internatelor de fete quasi-monahale? Să se premeargă cu

exemplul! Învățătorii și învățătoarele, instituțiile au rolul principal. Să nu le fie rușine să poarte portul oamenilor din satul lor, să nu le fie rușine în a îmbrăba masele ca să trăiască din produsul lor trainic. Scumpe-tea portului dela sate o recompensează cu mână mare trăinicia. Să se organizeze lucrul satelor în cantități mari. Copiii să îmbrace port simplu. Sătenii îndrumați prin exemple o să pună preț pe lucrul lor, vor disprețui urâtul port orășenesc. *Munca neamului trebuie ajutată pentruca să putem nădăjdui independență economică, viitorul politic al satelor noastre.*

I. C.

Notă. În aceeași zi în care a fost rostită conferența, a avut loc după amiază, în marea grădină Papazol obișnuita horă încinsă de premiațele venite din toate ținuturile românești. Comitetul, format din cele mai distinse persoane participante în frunte cu dnul și dna Iorga, a premiat cele mai frumoase costume: cele mai simple, cu motivele mai curate românești. Cele mai mari premii de câte 50 lei s'au acordat soțiilor vrednicilor învățători Mihalache și Rădulescu-Codin — și unei Bucovince, dsoarei Creteanu, ca un fel de recompensă pentru haruica învățătorime ce poartă steagul cel nou în lupta regeneratoare de idei susținută de dd. Iorga și Cuza. Din Ardeal a fost premiată dsoara Vlădescu numai căci alte dsoare... au fost trimise îndărăt dela ramă.

I. C.

Minunea dela Orăștie. Zborul lui Vlaicu.

Pregătirile.

Ce pregătiri? Era deajuns vestea, că Vlaicu va zbura la Orăștie Duminecă în 4 August n. Și lumea românească acum citește ziare. Nu este sat românesc, unde să nu afli câte un ziar și mai multe foi pentru popor. Știau dar toți, că Vlaicu zboară și atât — era de ajuns. Numele Vlaicu a pătruns în popor, cum pătrunde ploaia răcoritoare în nisipul ars de soare.

Și aici în Orăștie nu era lipsă de reclamă și pregătiri. S'a fixat locul. S'a făcut hangarul. S'au tras sîrmele. S'au bătut scândurile și — atât. Încolo lumea ferbea și se impacienta. Chiar și faimosul polițai Baksay se neliniștea și întreba eu telefonul la Hațeg, ce-a făcut acolo poliția și ce taxă i-a luat „valahului” care entează să zboare prin aerul unguresc? I s'a răspuns însă, că poliția din Hațeg s'a crezut că se află în Europa și a privit în zborul lui Vlaicu „eveniment cultural” și astfel nu i-a dat taxe, ci i-a dat tot sprijinul — gratuit. Astfel dl. Baksay s'a resemnat și a lăsat aranjatorii români în pace să-și vadă de treabă.

Astfel s'a pregătit zborul lui Vlaicu la Orăștie.

Duminecă.

Era o zi frumoasă de vară. Cald, foarte cald. Diminețea liniștită. Nu se mișca nici frunza plopuului ce tremură la cea mai slabă adiere. Speranțele mari. Des de diminețea începuseră Români din satele vecine să sosesc spre Orăștie. Bințiștenii au venit cu toții, mândri, veseli și separindu-se de ceilalți, că ei sunt doar „nemeși”, din satul lor a ieșit „șoimul” român. Aveau și pe câmpul sborului loc deosebit, „de-a bășca”, cum zicea Vlaicu, care dăduse ordina ca Bințiștenii să intre cu toții gratuit la locurile lor de onoare. Acolo erau și părinții lui Vlaicu, bătrînul voinic, cu ochii răzători și mama duioasă cu frica în suflet.

De diminețea până după amiază la orele 5 toate treburile, ce duc la Orăștie, erau tixite de lume românească; Orăștia era acum cu desăvârșire cucerită de Români.

Încă de pe la orele 3 d. a. strada ce duce spre colina dela marginea orașului, de unde era să pornească minunea, cu adevărat plină de Români. Trăsurile nu puteau străbate decât în pas.

Locul nu era tocmăi potrivit pentru sbor. Fie la deal, fie la vale e greu de pornit „păsăroiul”. Dar lumea nu avea teamă, își cunoștea șoimul și avea toată încrederea în bravura lui.

Sus pe coama dealului pădure verde. La marginea

ei într'un semicerc uriaș locul pentru privitori. Din vale vedeai miile de oameni așezați ca într'un amfiteatru colos, țărani, țărani și iar țărani în pitorescul lor costum, cel puțin 10 mii și înaintea lor și printre ei vre-o 3—4 mii de negrețe, ca petele negre de serum pe zăpada proaspătă și virgină.

Sosirea lui Vlaicu.

Cam pe la orele 6 străbate strident șuerătura sonoră a unui automobil îmbrăcat în trandafiri roși și albi. Se mișcă mulțimea ca lanul de grâu atins de sărutul vântului răcoritor.

— Vine Vlaicu, vine Vlaicu!

Dar nu era Vlaicu, ci era automobilul dlui Vuleu, care aduce familia acestuia și familia marelui comerciant Coșca din Săliște.

În curînd o birje repede aduce însă și pe Vlaicu în societatea poezilor Goga și Iosif. E primit de-alungul drumului de ovații ca un rege. Se dau jos la hangar. Acolo era o societate de unguri magnați, contele Bethlen, baronesa Nopca, marele proprietar Kendeffy, milionarul italian Peccol. Aceștia se închină aviatorului român și baronesa îl roagă să-i prezinte pe toți părinților săi. Îi duce Vlaicu la țărânul român și la țărânca română, care sedeau lângă hangar, bătrînul fumând liniștit și rizând din ochi, mama duioasă și cu frica în suflet. Ungurii string mîna părinților lui Vlaicu și îi felicita pentru norocul de a numi fiul lor acest geniu neîntrecut.

Gestul acesta al adevăraților magnați unguri a făcut adîncă impresie asupra publicului românesc.

Ascenziunea.

Deodată un zbrănit puternic pătrunde din hangar. Vlaicu încearcă motorul. Totul e în ordine. La un semn al lui Ion se desface păretele de scînduri din fața privitorilor, „păsăroiul” își părăsește cuibul și se așează mîndru cu cărna spre deal.

Bărbați înțelegători dădeau din cap și proceau, că ascenziunea la deal e imposibilă. Nici Vlaicu nu făcuse niciodată încercarea aceasta. A făcut-o însă acum. Se urcă în nacelă. Ion îi dă vînt helicei din dărăt. Motorul prinde foc numai decît. O zbrănitură puternică, feciorii dau drum mașinei și aparatul o ia repede la deal. Se urcă în văzduh, dar dealul îi stă înainte cu pădurea. Deodată ne îngheață mîna în piept. Vlaicu aterizează la 10 pași dinaintea Bințiștenilor.

— Ce este? Ce s'a întâmplat? Pentru Dumnezeu — șoptese Români din toate părțile.

Feciorii cu Ion aleargă la Vlaicu. Păsăroiul e adus frumusețea înaintea hangarului. Vlaicu se urcă din nou și — scena se repetă. Se ridică aparatul în aer, dar la vre-o 20 metri tamaa pe locul de mai înainte aterizează iar.

— E nenorocul de-o mie de ani al Românilor, — gândim noi toți, dar nimeni nu mai zicea nimic. Niște jidovi din apropierea mea rid și o jidovoaică grasă cât găsea cea mai respectabilă strigă ascuțit:

„Hát, bizony, szépen repül!”

Ce-o fi acum, șoptim noi unii altora.

Vlaicu se aprinde. Nu mai lasă să aducă mașina la locul de mai înainte, ci repede și furios o întoarce cărna la vale.

— Acu-i dau vînt de aici din deal la vale și de nu vrea nici acum, o urec dinaintea lojelor și mă las cu ea de-adreptat în pădurea din vale, **prav o fac și pe ea și pe mine.**

Zborul.

Ion învîrte helicea. Motorul se aprinde. Vlaicu cărmeste la vale și — lumea aclamă nebunește pe iubitul său șoim, căci păsăroiul se ridică majestos în văzduh și în câteva clipe plutește peste marea de oameni la înălțime de vre-o 300 de metri. Vlaicu-i dă pînteni. O sucește în dreapta, o sucește în stînga, o culcă pe o dungă de crezi că acu-i gata să se răstoarne, o învîrte apoi în jurul osiei, face virajuri amețitoare, închină spre public, o coboară de ne cuprinde spaima pe toți și cât ai spune un „Doamne-ajută” o înalță în albăstrimea cerului.

Publicul stă fermecat de minunea aceasta nevăzută încă și bătrînul colonel al regimentului din Orăștie în auzul tuturor exclamă: „Gott sel gedankt, dass ich das noch erlebt habe”.

Minuni ca acestea n'a făcut Vlaicu la Aspern și n'a făcut la Blaj și n'a făcut la Lugoj, par'că dinadins le-a rezervat locul unde s'a născut și unde a crescut.

La Bințiști.

Acum Vlaicu se urcă evident tot mai sus. Trece deasupra orașului, se întoarce în cerc larg deasupra publicului și atunci deodată-și învîrte mașina drept în direcția, unde știa el Bințiștul, face publicului semn cu

mîna dreaptă, pe care o întinde apoi drept înainte. Era rămas bun dela public și semnul că pleacă la Bințiști, cum spusese din capul locului. Celce acum douăzeci de ani a plecat cu desăgii la școală, se întoarce acasă pe aripile vulturului, care ascultă poruncile lui.

Taic văzduhul drept înainte, par'că ar lunea pe o sîrmă. Aripile nici nu se clatină. E păsăroiul acum, se face apoi pasere, acum păsărică, un gândac, un punct negru printre norii albi și apoi — s'a dus, a dispărut

Șiam că-și cinstește satul, dar se ridicase vîntul și ne temeam de vr'o întîmplare neașteptată. Lumea îl căuta cu ochii, nu-l vedea, îl căutau cu ocheanul, nu străbătea nici puterea acestuia în zarea depărtată și Vlaicu se învăluise cu norii.

Dau prietere țărani și prind vorbă cu ei. Sunt veseli, sunt mândri, sunt fericiți. Un moș gârbovit de ani cu pletele albe sta cu ochii fixați spre munții dinspre Bințiști și par'că era în nesimțire.

— Ei, ce zici, moșule?

Tresare. Se uită curios la mine. Zimbește apoi și zice:

— Doamne, Dumnezeu, Isuse Christoase, Domnule...

A sfârșit. Era dus pe altă lume. Mă năpădesc lacrimile, îi string moșului mîna și stau așa tăcut lângă dînsul. Deodată fața i se întunecă. Convulziunea durerii i se oglindește în ochii lui suri. Se uită lung la mine și-mi zice apoi trist și șoptind abia:

— Dar popa nost s'a purtat prost, domnule.

Nu înțeleg. Cum îi vine acum popa în gînd? Ce popă? Cum s'a purtat prost?

— Cum, moșule? Poate v'a spus să nu veniți la zborul lui Vlaicu? A vorbit rău de dînsul?

— Nu, domnule. Nu acum. La alegeri. S'a dat cu Ungurii.

Am înțeles. Am pătruns acum abia sufletul întreg al mulțimii acesteia de țărani, cari stau cu privirea aprinsă a ochilor spre Bințiști. Ei văd gloria neamului lor, ei doresc gloria aceasta și în ceasul, când li se înalță sufletul de mîndrie, ei se gîndesc la ticăloșii, cari îi tradează și-i vînd Ungurului. Am înțeles că cel mai mare agitator național este în zilele acestea tăcutul Aurel Vlaicu și binecuvîntam mașina, care-l purta acum deasupra Bințiștului.

Întoarcerea și aterizarea.

Trecură 15 minute și noi tot nu-l vedeam încă pe Vlaicu. Începuserăm să credem că într'adevăr el s'a dat jos în satul lui.

Dar nu. „Jată-l că vine” începuseră să strige cei cu ocheanul. Toți ne uităm peste Orăștie spre Bințiști. Și într'adevăr un punct negru se arată printre nori. Aproape, tot mai aproape. Acum îl văd toți apropiindu-se de oraș. Face un cerc superb deasupra bisericii reformate, unde se înclină cei mai turbați sovietști și se repede apoi spre mulțimea, care îl aclama cu frenezia. Aici mai face minunile sale, se învîrte, se înclină, o pornește peste pădurea din vale și apoi deodată și repede își întoarce mașina spre hangar, oprește motorul și ca o rîndunică ce vrea să se adape din undele rîului și atinge cu aripioarele ei luciul apei, Vlaicu coboară lin și se oprește drept înaintea hangarului, par'că și-ar fi oprit calul din friu.

Mulțimea aleargă spre hangar. Câmpul deodată se umple de Români. Vlaicu se dă jos din nacelă, oamenii se reped la dînsul să-l ridice în slavă, el însă străbate repede prin mulțime, ride din toată inima, când vede pe maică-sa înainte-i și cuprinzându-o în brațe îi zice vesel:

— Mamă dragă, am zburat peste șura noastră.

NAGY JENŐ,
specialist pentru dinți artificiali fără pod
CLUJ—KOLOZSVÁR
(La capătul străzii Jókai, în casa proprie.)
Pune dinți și cu plătire în rate, pe lângă
garanță de zece ani. (9.—12.)

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

— Lecțiile de pedagogie experimentală ale dlui
prof. Bogdan-Duică. —

Pedagogia modernă a luat numele de experimentală, întocmai ca și psihologia experimentală a lui Wundt, pentru a se deosebi de cea veche a marilor personalități, al căror geniu nu se putea transmite. Dar experimentul pedagogic de azi a înlocuit acest geniu și a lucrat în ultimii 30 de ani cât făptuise pedagogia veche în 2000 de ani. Școala veche era o școală de observare, din observare făcea norme pentru ducerea la scopul bine fixat dinainte. Azi însă îl duci pe copil acolo unde poate el să meargă. Controlezi înclinările copilului. De aceea noua pedagogie e sigură și sinceră. Controlul despersonalizează ideile, coloritul individual al unei păreri verificate prin experiment se pierde și părerea intră în conștiința publică.

Această introducere o face d. conferențiar sprijinit de cele mai nouă experiențe verificate de Ernst Neumann, un aprig dușman al școlii vechii și îmbogățitorul și așezătorul pe nouă constatări a pedagogiei experimentale. Cele mai multe din constatările viitoare sunt toate după Neumann.

Școala e o instituție socială unde învățătorii și profesorii nu mai au de aplicat vechile principii de severitate, strictetă, ei ei sunt chiar servitorii elevilor față de cari au datorii sfinte de împlinit pentru cunoașterea și dezvoltarea talentului lor, pentru a face din ei individualități în măsura talentului lor.

Scopurile finale ale pedagogiei moderne filozofice încă nu sunt bine precise. Pedagogia filozofică trebuie să ia într'ajutor alte științe. Și Herbart se așezise de etică și psihologie în școala veche, dar logica bunăoară nu e luată în seamă de el. Iar corectitatea gândirii nu e posibilă fără o oarecare cultură logică. De asemenea e neapărat ca studiu auxiliar estetica, sociologia, care pe timpul lui Herbart nici nu exista. Chiar filozofie înaltă e necesară: toate constatările împrumutate trebuie coordonate în vederea unui ultim scop. Un îndemn spre gândire nu-i poți da copilului fără a fi stăpân chiar în câmpul filozofiei. Studiile auxiliare sunt de o absolută importanță. Noțiuni de desemn, de declamat nu sunt posibile fără cunoștințe estetice.

Pedagogi serioși au constatat că poți pătrunde în tainele măsurii de inteligență, având noțiuni de anatomie, după expresia feții și proporția ei și partea extremă, scâfârlia. Creerul la 7 ani e într'o creștere foarte mare. Cu ajutorul fiziologiei afli că copilul are un ochiu de 3 ori mai ager decât un altul, deci poți conta la desemn pe agerimea lui — între 6—7 ani.

În ce privește dezvoltarea corporală a copilului mulțimea experiențelor, constatările e enormă. Dezvoltarea corporală — care se deosebește după rase — e în strânsă legătură cu dezvoltarea intelectuală. Rasa noastră din Ardeal are bune șanse fizice dovadă de vigurozitatea lui: piept lat și înălțime respectabilă. Între 5—7 și 11—15 se dezvoltă copilul mai repede. În genere un corp bine făcut are într'ânsul și un creier normal. Dar talent mare poate să fie și într'un corp slab, dar atunci acest corp trebuie dispensat de prea obositoare lucrări. Paralelismul există, dar poate fi tulburat. E mare primejdie pentru copil a-l trimite la școală sub 7 ani, căci atunci conturbi mersul firesc în dezvoltarea lui sufletească, potențarea activității nu e posibilă în grad mai mare. Prin regularitatea sa școala face posibilă o stimulare a unor copii ce acasă sunt adormiți. Pentru înlăturarea multelor neajunsuri pedagogia experimentală intră cu curaj în științele naturale în vederea gri-

jei pubertății care se pronunță încă până ce copilul nu e dezvoltat deplin corporal și minte.

Cu privire la dispozițiunile copilului, felul lui de a cuprinde ceva, s'au constatat nouă metode folosite în trei epoci ale vârstei. Unul e *sinteza* până la 8 ani, dela 8—12 *analitică*, și dela 12 în sus iarăși *sinteza*. Analiza e desfacerea unui lucru, sinteza — reconstituirea lui. Între cele două feluri de a vedea sintetic e deosebire: până la 8 ani e fantastic, dela 12 ani devine real, rațional. D. e. priceperea formelor se ivește mai repede decât a colorii, sau a pipăitului înaintea sunetului. În genere aptitudinile copilului cari apar mai repede, acelea îi sunt cele mai necesare pentru viață, pentru că acelea îi vor păzi dezvoltarea normală.

Neumann împarte calitățile copilului în două categorii în *generale* ca: atenția, acomodarea la muncă, schimbarea însușirilor, și în *speciale* ca: senzație, memorie etc.

Atenția e de mare însemnătate. O chestie, pe care se diferențiază organizarea în clase. Sistemul cu „stai drept!” nu mai e admisibil azi la copii. Fiindcă atenția e labilă, pur senzuală, nu intelectuală, e involuntară și incapabilă de abstracțiune. Claritatea ideilor e mare numai în actul de atenție. E necesară în actul de voință *stabilitatea*, duritatea ideii, ca eul să fie identificat cu ideea. Concentrarea aduce claritate. Numai cât *înținderea* actului de atenție sau *stera* de atenție concentrată e foarte mică și rară dar trebuie făcută orice sforțare să duceti pe elevi la concentrare. Unii cercetători în sfera atenției s'au exprimat chiar, că *intenzitatea atenției* determină caracterul copilului în viitor. În orice caz intenzitatea e condiția oricărui rezultat al învățământului.

Asupra *clarității* pedagogia experimentală are încă mult de cercetat. Dar asupra sferei atenției s'au găsit unele rezultate, pe cari le putem folosi ca mijloc pentru intenzitatea ei, deci pentru fixarea în memorie a unui lucru. Cel mai sigur folosirea simetriei ce există între formele cutărui corp ori obiect, aranjarea în simetrie a liniilor duce sigur la scop, bunăoară la desemn. Mai greu de concentrat atenția e între 6—8 ani.

Un alt act general, ca puțința de a deprinde lucruri nouă, e puțin studiat. Pragul de fixare al cunoștințelor nouă încă nu e hotărât. În tot cazul atârână de fixarea mai tare mai luminoasă a unei impresii, sau a unei mai lăncede, de condițiile obiective sau subiective, cari aceste din urmă sunt mai indispensabile: atenția, cunoștințele pe cari le posezi. La primirea noutăților copilul obosește repede.

Studiul fenomenelor speciale: percepția, a-percepția, memoria. Percepția e lucrul nou, a-percepția — ajutorul nostru vechiu, cunoștința, voința. Percepția e una din funcțiunile cari se încheie mai repede. La 7 ani percepe spațiul ca omul adult, distinge colorile roșu, galben, albastru. Reține greu în minte numele și deosebește greu mănțele. Cu privire la percepție prin auz e de însemnat că între 1—2 ani copilul are auz muzical, la 4 ani cântă exact un cântec, la 6 ani e foarte dezvoltat. Tema mult discutată că oare cântecul ajută inteligenței, își are sfârșit sigur în constatarea că inteligența e independentă de cântec.

Noțiuni de spațiu primește copilul prin *orientarea* produsă de mișcare. Ajunge astfel să precizeze dimensiuni începând cu *spațiul imediat*: pieptul mamei, gura, urechea, și la 7 ani măsurările lui sunt exacte așa că pot conta învățătorii pe aptitudinea de a desemna. Până în anul al 8-lea au o neprecisă înțelegere a mișcărilor în timpi rezezi, încete. De câte ori e vorba de timp învățătorii totdeauna să se grăbească a da informații precise. E indispensabilă preciziunea hronologică.

Învățătorii să nu se mulțamească cu presu-

punerea că oare copilul are cutare cunoștință sau nu. Organul a-perceptiv al copiilor trebuie cercetat în continuu. Lucrurile vechi trebuie repede amintite înainte de a li se împărtăși nouă cunoștințe. Trebuie făcută o gradare sistematică dela lucrurile reale, senzoriale, cercetarea obiectelor, noțiuni de cunoștințe naturale spre înțelegerea fenomenelor mai complicate, chiar mai abstracte: în clarificări grele, la înțelegerea rostului familiei, a vieții sociale, a religiei. Un amint Paulmann a pus aceste lucruri în vedere. Noi aici stăm foarte trist. Învățământul nostru nu luminează destul noțiunile, ideile.

Organului a-perceptiv trebuie să i-se dea cea mai mare atenție, pentru că el cuprinde într'un moment toate cunoștințele, sentimentele și voințele unui om. Tot ceea ce poate trăi și reproduce în creierul nostru e *memoria*. Nu e numai o singură memorie ci o multime de memorii: de spațiu, timp, a căror colecție dau ceea ce numim noi memorie. Ea e ajutată de sentiment, voință și sinteză. Fundamentul memoriei ar fi legile asociației, dar în legătură cu continuitatea ideilor, cu întâlnirea lor.

Funcțiunile memoriei sunt: *felul*, *efectul* și *cuprinsul*. Felul memoriei deosebește memoria *observatoare*, *asociatoare* și *cugetătoare*. Adulții o au pe aceasta din urmă: ei se opresc pe senzul cuvintelor, nu pe cuvintele însăși, pe cari le eliminază. Efectul memoriei se clasifică după intuiție: nemijlocit (pentru moment), trecător și durabil. Iar cuprinsul îl deosebim în senzorial (după aceea ce ne dau simțurile), obiectiv (după formele obiectelor), și abstract, care e cel mai valoros pentru viața noastră sufletească.

O idee din memorie adună altele asemănătoare. — *idee scop*. Învățătorul trebuie să pună în vedere în fața unui obiect ideea-scop pentru orientare și cugetare mai repede. Obiectul trebuie să aibă stabilitate, liniștă, pentru ca ideea scop să ducă *constelația* — dobândirea în rod analitic a construcției întregi a obiectului. Atenția însă ne garantează că ideea-scop produce constelația. Fără ideea-scop, care trebuie învederată înainte de a privi obiectul, intuiția ar fi personală, fantastică și nu serioasă. Personalitatea observației trebuie înlocuită cu orice preț. Calitățile lucrurilor se văd târziu dar cu ideea-scop vin mai repede în conștiință. Ideea-scop dă categorii nouă de observație îndrumându-le spre concepții teoretice cu cari ajungi la o maturitate.

Actul învățării (prin asociație, singurul recomandat) are două tipuri de oameni, unii cari învață repede ca jurnaliștii, profesorii, diplomații, medicii, alții învață încet aceștia sunt adevărații crudiți. Sunt tipuri vizuale cari învață mai ușor scriind sau cetind însăși; tipuri auditive, cari prind mai bine ascultând o lecție, și motorice, cari fac gesturi cu orice noțiune. Metodele de învățare se orientează după aceste tipuri și s'a încercat ca prin experiență un tip vizual să-l faci auditiv fiind mai superior. Neumann recomandă la o învățare *metodul de întreg* (Ganzmethode) — învățând o poezie tot repetind dela început, *metodul parțial* (Teilmethode) — recitind părțile mai grele, și prin aceste două așa numitul *metod mijlociu* (Mittelmethode). Toate metodele se pot încerca între 7—14 ani când se observă mai clar efectul. Cunoștințele căpătate în acest chip nu se uită viața întreagă.

(Va urma.)

I. C.

AVIZ!

Abonații cari trimit orice fel de corespondențe, mandate poștale, etc. sunt rugați să binevoiască a scrie și nrul de pe fașie Prin aceasta înlesnesc munca administrației.

Dr. Balázs Emil

Institut pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA, întru Palatul Merbl.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen. Operarea polipilor și a alor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză. Metode electrice de vindecare. Massage electrice. Vindecarea bolilor de beșică prin electricitate.

(Ba 16-60)

Consultațiuni pentru operare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m. Celor din provincie cărora se recere îngrijire mai îndelungată, le stă la dispoziție camere confortate anume

Atentatele politice.

— Cu prilejul procesului politic din Agram. —

Arad, 6 August.

Înainte de curții cu jurați din Agram — după cum am anunțat mai de multeori — se judecă iarăș un proces politic: procesul tânărului Luca Jukits care a atentat în ziua de 8 Iunie la viața comisarului regesc Cuvaj. Atentatul din Croația poate fi adăos lungului șir de atentate din Rusia, atentate izvorite din o situație în care o mare parte de vinovăție îi revine mai mult victimelor, decât atentatorilor. Căci oricât ar fi de adevărat, că atentatele săvârșite în contra vieții unor indivizi reprezentând autoritatea sunt și ineficace și condamnabile, în principiu, nu este însă mai puțin adevărat că sunt situații, cari prin însuși caracterul lor anormal le crează și le cultivă.

Sunt țări în cari atentatele politice sunt cu totul necunoscute, sunt altele în cari ele se produc din timp în timp și în sfârșit altele în cari atentatele politice sunt o manifestare cronică.

În Croația, atentatul contra lui Cuvaj este strâns legat de starea anormală pe care a creat-o guvernul unguresc provinciei căreia i s'a luat constituție și legi, trimițându-i-se în schimb un comisar regal cu puteri discreționare și apucături de tiran. Guvernul unguresc a mai înregistrat și un alt atentat de pe urma politicii sale: atentatul deputatului Kovács contra președintelui camerei, Ștefan Tisza.

Nu este oare potrivit să punem în legătură politica guvernului unguresc cu cele două atentate cari s'au succedat, într-o țară în care atentatele politice nu au caracterul cronic pe care îl au d. ex. în Rusia.

Guvernul unguresc a încercat să-și impună voința tiranică în Croația. I-s'a răspuns însă cu o puternică agitație în întreaga provincie lovită de samavolnicia unui guvern vitreg. Acelaș guvern a înăbușit prin cele mai marțiale agitația din Croația, a desființat constituție, legi și a ordonat starea de asediu, i s'a răspuns cu atentatul săvârșit de tânărul Jukits contra comisarului regal Cuvaj, care personifica în acel moment tirania guvernului și sălbătăcia sa proprie.

Guvernul unguresc cu ajutorul lui Tisza a încercat să înăbușe agitația ce s'a pornit în parlament și în întreaga țară; i s'a răspuns prin atentatul lui Kovács contra lui Tisza, care era nu numai instrumentul guvernului ci mai mult expresia propriei sale brutalități și porniri reacționare.

Ambele atentate nu ar fi fost posibile dacă guvernul unguresc ar fi respectat legile și dacă ar fi căutat să guverneze nu prin samavolnicie, ci prin legalitate, — nu din punctul de vedere al utopicelor aspirații panmaghiare, ci din cel al intereselor comune tuturor neamurilor locuitoare în Ungaria. Legalitatea este cea mai bună pavază a ordinii pe când arbitrarul naște extremitatea înrudită ei, anarhia.

Anarhia nu este nici odată înăscută mulțimei, ea poate fi cel mult o reacțiune a celui lovit și desnădăjduit. Înțelepciunea cărmuitorului caută în totdeauna să evite această stare de suflet căci altfel trebuie să se aștepte la reversul samavolniciei oficiale: anarhia.

Atentatul din Croația care se judecă acum la Agram nu este altceva decât expresiunea acestui revers.

Chestiunea studențească

Reflexii la „reflexiile” dlui I. Crișan.

Îmi pare bine că „discuția principiară”, pentru care pledam în nota conferinței mele: „Pentru încheierea rândurilor studențești” (Nr. 145—149 ai „Românului”), s'a pornit. Dl „doctorand” Iuliu Crișan publică niște „reflexiuni pe urma conferinței” mele — reflexiuni, cari atestază bun simț și un control serios a celor scrise de alții. („Românul”, Nr. 175—8).

Răspunsul meu este cât se poate de lămurit: cu conferința mea n'am voit alta, decât să pledez pentru înființarea unui organ studențesc. Am ales momentul când se aflau împreună (cel puțin așa am contemplat eu conferința) capete cărunte și capete cu aureola tinereții — fiindcă voiam să fac propagandă pentru înființarea revistei și în fața celor bătrâni, ca să-i entusiasmez, să sprijinească cu denarul lor, ei, foștii membri ai societății „Petru Maior”. Mai contribuiau cu o idee, care — cred că n'a mai fost accentuată cu destul aplomb până acum: numai profesori tineri, cu o oareșică experiență, vor putea conduce bine revista contemplată, fiindcă experiența ne învață, că tineretul singur trece prea curând în extreme la redactarea unei astfel de reviste.

„Propunerea mea concretă” avea să se compună din aceste două puncte, pentru cari am pledat în conferință, desfășurând un tablou al revistelor studențești germane.

Că n'am luat poziție pentru una sau alta din principiile studenților germani, ei am reprodus programele lor? Dar dreptul acesta mi l-am rezervat pentru viitoare articole. De aceea am promis în decursul conferinței să public gratuit în revistă 6 articole cari interesează de aproape viața studențească. Acolo voiesc să-mi exprim pe larg și documentat ideile, cari de multe ori sunt identice cu ale dlui I. Crișan. Într-o conferință ca cea dela Budapesta n'as fi avut timpul necesar și — pe lângă acest inconvenient — nici publicul n'ar fi putut urmări experiențele mele cu liniștea recerută, căci un expozeu de câteva sute de pagini l-ar fi obosit.

Acestea nu le scriu ca să am un paravan pentru observațiile dlui Crișan. Studențimea română se va convinge de aceasta și din lucrarea, la care ciselez tocmai acum: un referat despre două volume prețioase, scrise *anume* pentru studențimea germană: „*Deutsches Reich und Volk*” și „*Der akademische Beruf*”, amândouă cu material minunat, care poate servi ca punct de mănecare pentru viitoare discuții.

Într'alt studiu vreau să vorbesc despre mișcarea așanumitei însoțiri studențești „*Freie Studentenschaft*”, publicând referate despre experiențele mele proprii.

Acestea numai ca mici indicii pentru viitoare articole, cari le pur bucuros la dispoziție studențimei noastre, dorind să contribuim și eu cu o părțică la desvoltarea vieții ei intelectuale.

De „mămutăreala” a instituțiilor studențești germane nu poate fi vorba. N'am admis nici odată transplantarea *in bloc* a tuturor amănunțelilor lor. Vezi, în privința aceasta Nr. 148, în

care spun cuvânt de cuvânt, enumerând punctele de program ale revistei săsești: „...unele din punctele acestea nu le-aș vedea bucuros în revista studențească... plănuită...”

Tot ceea ce spune dl Crișan despre folosirea ferilor pentru propagandă culturală, despre conferințe, prelegeri, etc., despre puncte „de mână a doua” (întrebările referitoare la traiul zilnic în orașele mari), atașarea la societăți culturale existente — subscriu și eu cu amândouă mâini, nu numai cu una. Dar cine susține contrarul? Eu nu.

Să nu fiu rău înțeles: mă bucur de articolul dlui Crișan — căci văd că tineretul nostru frământă idei, discerne și vrea să — lucreze. De aceea aplaud și eu și (dacă voiu lua parte la congresul din Craiova) voiu pleda pentru ideile exprimate în punctele „României June”.

Clara pacta...

Dr. Horia Petra-Petrescu.

Dela „Fundațiunea pentru ajutorarea ziaristilor români din Ungaria.

I. În decursul lunii Iulie, fundațiunea, care cu 30 Iunie a. e. era de cor. 31.670.29 s'a augmentat cu următoarele sume:

1. Contribuiri dela particulari prin mijlocirea ziarelor noastre	649.66
2. D. M. Bragadiru, Bucuresti	950.—
3. Venitul conferinței dlui Dr. V. Braniste, Caransebes	470.—
4. „Patria” inst. de cred. și econ. Blaj	250.—
5. Mărcuș, Crișan și Barbu	100.—
6. Venitul concertului, Ocna	90.—
7. „Ajutorul” institut de credit și economii Șeica-mare	50.—
8. N. N. Arad	50.—

Total K 2609.66

Starea fundațiunii la 31 Iulie a. e. a fost deci de cor. 34.279.95.

II. L arugarea Epitropiei mai multe centre transpune Epitropiei:

1. Venitul broșurii dlui Dr. I. Lupaș (Misiunea episcopilor Bob și Adamovici) care încă se evaluează la cca 400 cor.

2. Donațiunea fer. dne Nina Cservedi, care constă din 6 acții „Arieșana” (valoare nominală cor. 600) și despre care Epitropia a primit asigurarea dela cei competenți că i se vor transpune în timpul cel mai apropiat și

3. Venitul conferinței dlui Dr. Victor Onisor, Cluj.

Pentru ca să se poată face socoteala venitului broșurii dlui Dr. I. Lupaș, Epitropia roagă pe cei ce nu au achitat încă prețul ei să binevoiască a-l trimite cât mai curînd.

III. La rugarea Epitropiei mai multe centre românești (Beiușul, Bistrița, Orăștia, Făgărașul etc.) au pus în vedere că vor contribui la augmentarea fundațiunii prin petreceri sau reprezentanți, cari sigur le vor aranja în cursul anului curent. Tot asemenea unii dintre scriitorii noștri au pus în vedere că vor ține conferințe la ocazii potrivite în beneficiul fundațiunii.

Sibiu, 1 August 1912.

Epitropia fundațională.

Turnătorie de fer și fabrică de mașini societ. pe acții în

Oradea-Mare (Nagyvárad) Óssi-tér.

Fabrică de mașini agricole, de pluguri și de șinuri pentru căi ferate înguste; construcții de fer, lucrări de comunicație, atelier pentru reparaturi, birou tehnic. — TELEFON n-rul 340.

Criza din Turcia.

Evenimentele din Constantinopol cari păreau că n'au să se mai sfârșească, luară deodată o față cu totul nouă. În vreme ce majoritatea camerei, compusă din tinerii Turci stătea la îndoială dacă e bine să exprime cabinetului vot de încredere sau neîncredere, cerând să evite conflictul căutat de marele vizir, iar uneori atacând guvernul acesta se puse bine pe lângă senat și se folosi de un plan șiret pentru dizolvarea camerei. Dintre membrii senatului douăzeci și opt au votat pentru această lovitură de stat; între aceștia a fost și mareșalul Fuad Pașa, cel mai liberal general al Turciei, care pe timpul regimului lui Abdul Hamid II a ținut cu neștrămutată perseverență la principiile liberale, fiind din pricina aceasta pedepsit de mai multe ori, apoi expulsat pe mai mulți ani, la urmă dispăruse chiar cu totul, încât lumea credea că a murit de moarte silnică. Faptul acesta, că mareșalul Fuad a fost pentru dizolvarea camerei, denotă că guvernul actual nu plutește în apele reacțiunii. În tot cazul însă dificultățile îmbinate cu dizolvarea camerei nu sunt cu totul înlăturate. Rebelii albanezi pot fi satisfăcuți pe deplin cu succesul lor, deoarece poarta a nimicit de dragul lor camera compusă din junii Turci. Nu se știe însă dacă Albanezii vor fi în adevăr mulțumiți pe deplin cu această măsură, sau — ceea ce-i de așteptat — își vor mări pretențiunile lor.

Sanționarea hotărârei de dizolvare de către sultan.

Constantinopol. — Ieri, Duminecă, târziu seara după votarea senatului membrii cabinetului s'au întrunit în un consiliu. S'au dus apoi la Palat, unde au fost primiți de sultan care imediat a sancționat hotărârea senatului.

Presa turcă desaproabă hotărârea senatului, de care susține că e o lovitură de stat.

Cetirea decretului de dizolvare în cameră.

Constantinopol. — Pe la 2 ore după amiazi marele vizir a cetit în cameră în prezența tuturor miniștrilor și a vre-o 5 deputați decretul de dizolvare, în care se declară, că în virtutea hotărârei de ieri a senatului, prin care s'a interpretat constituția astfel că, acuala cameră este a se considera de o continuare a camerei anterioare și prin urmare mandatele deputaților au expirat. Decretul proclamă încheierea primei perioade legislative a parlamentului otoman și încredințează guvernul cu escrierea de alegeri noi.

Agravarea crizei.

Constantinopol. — Guvernul a adus la cunoștința președintelui camerei decretul de dizolvare numai după ce camera a votat neîncredere guvernului și s'a ajurnat. După constituție guvernul, căruia camera îi votează neîncredere e considerat de căzut. Președintele camerei a voit să aducă la cunoștința sultanului hotărârile camerei, dar sultanul nu l-a primit. Deputații au trimis sultanului o telegramă despre hotărârea camerei, dar sultanul n'a voit să o primească și a reînăpăoiat-o oficiului telegrafic. Din provincie au sosit telegrame de protestare împotriva dizolvării. Ministrul de război a luat măsurile cele mai estinse pentru a preveni orice eventualitate.

Albanezii.

Üsküb. — Ibrahim Pașa încearcă a-i abate pe Albanezi dela planul lor de a porni împotriva Üsküb-ului. Cu toate aceste pe azi se așteaptă plecarea lor. Aci se iau măsurile militare necesare pentru a preveni atacul.

Cetinje. — Răscoala se estinde tot mai mult. Tribul Gruda a început focul împotriva turcilor atacând stațiunea Pikale. Toate triburile mafisorilor s'au răscolat.

Războiul Tripolitan.

După un plan de atac elaborat de comandantul corpului de armată din Libya, de comandantul diviziunii Derna și de comandanții diviziunilor navale, armata italiană din Tripolis a făcut în 5 August un atac împotriva oastei din Zuara cu scop ca s'o ocupe. La această operațiune luară parte diviziunea din Derna, o coloană de trupe din Sidi Ali și o brigadă de infanterie sub comanda generalului Tassoni. Italianii îi înșelară pe Turci printr'o demonstrație care reuși de minune, atrăgând trupele turcești către Ainzara. Trupele italiene însă, grosul armatei, rămăseră peste noapte în pozițiile lor, reîncepând dimineața operațiunea. Din vapoare au debarcat marinarii împreună cu alte trupe italiene, ocupând înălțimile din apropierea mării, fără să întâmpine vre'o rezistență serioasă.

Război între Turcia și Muntenegru.

Cetinje. — La granițele turco-muntenegrine au fost ciocniri foarte sângeroase între muntenegrini și turci. Pe teritoriul Kolacine la Mlajkovac turcii au săpat șanțuri la o depărtare de 200 metrii dela graniță. Ieri înainte de amiazi asupra pazei muntenegrine dela graniță Turcii au tras focuri din șanțuri. Muntenegrinii au răspuns cu salve de împușcături. Schimbul de foc a ținut până în noapte târziu. Poporația montenegrină a venit în ajutorul soldaților muntenegrini și a dărâmat ridicăturile turcești. De ambele părți înverșunarea e foarte mare. În Constantinopol incidentul acesta a fost privit, ca un atac al armatei muntenegrine asupra Turcilor și din cauza aceasta reprezentantul Turciei a prezentat un ultimatum guvernului montenegrin cu un termen de 24 de ore. Ultimatumul a produs o iritație foarte mare și nu se poate ști ce întorsătură vor putea avea evenimentele.

INFORMAȚIUNI

Arca, 6 August 1912

Un nou eveniment cultural în Lipova. Aflăm că d-șoara *Dora Lepa*, eminenta elevă a conservatorului de muzică din București, va da un concert în Lipova, în 15 (28) August, (Adormirea Maicei Domnului) dorind să-și arate și în acest chip dragostea ce păstrează ținutului nostru, leagănul copilăriei d-sale. Lumea românească dela noi a avut ocazia, încă acum doi ani, să admire remarcabilul sopran de coloratură al d-șoarei Lepa și poate fi convinsă dinainte de frumoasele progrese realizate de d-sa în acest restimp. D-șoara Lepa a fost distinsă, ca o eminentă soprană, de însaș regina României, care a știut să-i descopere un rar talent. În Lipova, d-șoara Lepa va avea concursul cunoscutei reuniuni de cântări „Doina”. Concertul va fi organizat de d. învățător *Iuliu Putici*, care ne-a probat și d-sa în atâtea rânduri destoinicia ce are în materie.

Băeți români excluși dela școală. Nădășelul unguresc, cu toate că poartă acest nume, e o comună românească din apropierea Clujului cu aproape 700 de locuitori, dintre cari abia 150 unguri. Românii fiind săraci au fost siliți încă înainte cu 5 ani să-și închidă școala confesională. De atunci băeții noștri au început să umble în număr tot mai mare la școala poporală romano-catolică din sat. Vre-o 200 de copii au fost nevoiți să stea grămădiți în două sale mici și prăpădite. Înzădar cerea comuna și inspectorul școlar mărirea și repararea localului, deoarece nimeni nu le dedea ascultare. La urmă senatul școlar s'a gândit una și bună și a re-

solvit chestiunea așa că a exclus dela școală pe toți băieții români. Preotul catolic Iosif Máthé a motivat de pe amvonul bisericii escluderea băieților români cu următoarele cuvinte:

„Valahii să-și facă școală dacă le trebuie! Ce ne aduc pe cap toate existențele fără de căpătâi?”

Ei, ce zic românii noștri din sat la toate acestea?! Nici acum nu găsesc mijloace ca să-și zidească o școală cinstită și să-și susțină învățătorul lor propriu, român?!...!

Numire. Ministrul ung. de comerț a numit pe d. inginer dipl. Constantin C. Șerb inginer reg. în Zalaegerszeg. Felicitări.

Numărul studenților români dela gimnaziile din Ungaria. După statistica oficioasă publicată de curând, numărul studenților români cari urmează la gimnaziile din țară, atinge frumoasa cifră de 3500. Numărul acesta se distribuie după cum urmează: La gimnaziul de stat din Vârșeț 23 de români, în Turda 81, în Timișoara la piariști 50 (aici dintre studenții de naționalitate maghiară 29 vorbesc fluent românește), în gimnaziul de stat din Timișoara 22, în Szolnok 1, în Șimleu 65, în Odorhei 10, în Seghedin la piariști 5, în gimnaziul romano-catolic din Sătmar 14, în gimnaziul ev. ref. din Szarvas 3, în gimnaziul de stat din Gherla 106, în Szabadka 1, în Sighișoara 19, în Petroseni 29, în Panciova 23, în Năsăud 279, în gimnaziul de stat din Oradea-mare 5, în gimnaziul de stat din Sibiu 257, în gimnaziul săsesc din Sibiu 20, în Baia-mare 88, în Sighetul-Marmației 20, în Murăș-Oșorhei 77, în gimnaziul de stat din Măcău 29, în Cluj la piariști 33, la unitari 4, în Kisvárd 1, în Chezdi-Oșorhei 5, în Caransebeș 173, în Oradea-mare la premonstratensi 95, în Lugoj 116, în Alba-Iulia 95, în gimnaziul de stat din Giurgeu-Sănniclaș 11, în Făgăraș 188, în Biserica-Albă 82, în Ibașfalău 54, în Deva 51, în Dej 54, în Sereda-Ciucului 2, în gimnaziile din Budapesta 16, în Baja, 1, în Bartfa 1, în colegiul reformat din Odorhei 6, în col. ref. din Murăș-Oșorhei 5. — Restul se repartizează pe gimnaziile românești din Brașov, Blaj, Beiuș și Brad.

Pentru năpăstuiții prin potop. Primim următoarele:

Vă rog respectuos să binevoiți a întregi mulțumita publică ce v'am trimis-o mai de mult, adăugând că obiectele din chestiune s'au adunat dela doamnele și inimoasele românce din Tara Oltului, cu ajutorul damelor:

Maria Dr. Șerban, Maria Dr. Perția, Lucreția Bărsan d-ra Lucia Popescu, Eugenia Poparadu, Zoe Dr. Vaș, apoi notarii Clement Grama, Ioan Martao, preoții: Ioan Gavrilăscu, Nicolae Visoli, Andrei Radeș, Ilie Cosmuția, Ioan Fullicea, Iosif Herțoagea, Aurel Mușat, Danilă Sasu, Valeriu Comșa, Maximilian Recean, Vichentie Grama, Bartolomeiu Visoli, din comunele: Riușor, Copăcel, Herseni, Scorei, Ucea-sup. Berivoi-mici și Mărgineni.

Am primit cămăși și pânzături în valoare de 424 cor. 50 fil. S'au împărțit Vineri, în ziua prorocului Ilie, la 45 de bărbați și femei sărace.

N'am cuvinte să descriu bucuria nemărginită ce le-am făcut bieților oameni prin acest dar.

Pentru colectante, colectanți și pentru ceice au dăruit s'a făcut rugăciune tot atunci în sfta biserică. Dumnezeu să răsplătească tuturor însutit jertfele aduse, din darurile sale cele bogate, cu sănătate și viață îndelungată. — Cu stimă: Isaia Popovici, preot în Sălha.

Instiințare. Pentru orientare se aduce la cunoștință, cumcă instalarea de protopresbiter a dlui Dr. Gheorghe Dragomir va avea loc în 15/28 August a. c. Tot în aceasta zi își va ținea și Reuniunea învățătorilor conf. rom. din dieceza Caransebeșului adunarea generală. — Din acest prilej aceia cari doresc a lua parte la banchet, precum și aceia, cari doresc să li se rețină cvartire, sunt rugați să anunțe aceasta cât mai curând la președintele comitetului aranjator I. M. Roșiu adv. în biserică-Albă, anticipând cu aceasta ocazie și taxa de 1 cor. 20 fileri de persoană pentru locuință și 3 cor. pen-

tru banchet, cu atât mai vărtos, căci pentru cei ce nu să anunță cu cel puțin 3 zile înainte de ziua festivităților, comitetul aranjator este absolvat de orice obligământ în această privință. Peste câteva zile se va publica un program special, în care se va indica și mersul trenurilor și al vapoarelor. — I. M. Roșiu.

Rectificare. În prim articolul „Chestiunea studentescă” apărut în Nr. 157 al ziarului nostru, în rubrica 1, aliniatul 5, și în loc de propășirea tinerimei să se cetească *propășirea țării*.

Cazuri de moarte. Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoștința tuturo rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, cumcă prea iubitul nostru soț și tată Iosif Lucchi, maior ces. și reg. în pensiune și-a dat blândul său suflet în mâinile Creatorului Duminecă în 28 Iulie 1912 în al 69-lea an al etății. Rămășițele pământești ale scumpului decedat se vor înmormânta spre vecinică odihnă Marți în 30 Iulie 1912 în cimitierul gr. cat. din Sângeorgiul-român. Maria Luchi, soție. Estela, fiică adoptivă.

— Subscrișii cu inima frântă de durere anunțăm tuturo rudeniilor și cunoscuților, că mult iubitul nostru fiu, frate, cumnat și nepot: Ștefan Turcu învățător gr. cat. în Cohalm a răposat în 1 August după un morb scurt și greu, în etate de 23 ani. Rămășițele pământești ale defunctului s'au așezat spre veșnică odihnă Sâmbătă în 3 August în cimitierul gr. cat. din Elisabetopol. Vasilie Turcu, Maria Turcu, părinți; Raveca Dregan n. Turcu, Lucreția Turcu, Sofia Turcu, Traian Turcu, Victor Turcu, ca frați și surori; Coriolan nepot.

— Subscrișii cu inima înfrântă de durere, vestim tuturo rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că mult iubitul nostru soț, resp. tată, socru și tată-moș Simeon Lăbontiu, după grele suferințe, în etate de 68 ani, a răposat în Domnul, în 21 Iulie v. (3 August n.) a. c. Rămășițele pământești ale defunctului s'au depus spre veșnică odihnă Duminecă în 22 Iulie v. (4 August n.) în cimitierul bisericii sf. Ioan Botezătorul din Caransebeș. Dr. Gheorghe Lăbontiu, avocat fiu, Margareta Bozgan, Văd. Sidonia Nimu, fiice. Văd. Maria Lăbontiu n. Cozac, soție; Eleonora Lăbontiu, nepoată; Maria Dr. Lăbontiu n. David noră.

— Cu inima frântă de durere aducem la cunoștință trecerea din viață a scumpului nostru soț, tată și frate Ioan Suci, presbiter gr. or. întâmplată în 9 (22) Iulie a. c., după scurte dar grele suferințe, în etate de 64 de ani și al 40-lea an al fericitei sale căsătorii. Rămășițele pământești ale iubitului nostru defunct vor fi depuse spre vecinică odihnă Miercuri în 24 Iulie n. a. c. în cimitierul bisericii gr. or. dn Bogata-Olteană. Maria Suci n. Maței soție, Simion, Zăchie, Visalon și Anica frați și soră. Dr. Traian Suci, Eleonora m. Dumitru, Aurelia m. Bărsan, Valeria și Cornelia copii. Maria Suci n. Cristea, Valeria Suci n. Pop nurori. Ioan Dumitru și Eroftiu Bărsan inv. gineri.

Odihnească în pace.

O nouă lucrare dramatică a d-lui B. Delavrancea. Din București primim știrea, că d-nul Barbu Delavrancea a scris o nouă lucrare dramatică: *Hagi Tudose*, în 4 acte. Subiectul este luat din nvela d-sale cu același titlu. Această piesă va fi prezentată la toamnă Teatrului Național.

Groznică sinucidere în Paris. Din Paris vine știrea, că ieri după amiază o femeie bine îmbrăcată în vârstă de 30 de ani a sărit din etajul al III-lea al turnului Eiffel. În căderea ei hainele femeii s'au agățat de un fer ieșit în afară. Femeea se liberă curind de ferul de care se agățase și căzu la pământ moartă. Trupul ei s'a lăsat în bucăți. Un picior s'a găsit în cealaltă parte a turnului.

În portofelul ce s'a găsit asupra ei s'au găsit 428 de fr. Până acum nu s'a putut stabili identitatea femeii.

De când există turnul Eiffel se întâmplă acum pentru prima oară ca cineva să se arunce din al III-lea etaj. Sinucigașii obișnuiesc să se arunce din etajul I sau cel mult al II-lea.

Fonofon. Preotul italian Cerepolani, care de mai mulți ani s'a stabilit la München devenind cu-

noscuit în lumea științifică prin invențiile sale electrotehnice, a făcut o nouă invenție de o deosebită importanță. Noua invenție constă într'un aparat cu ajutorul căruia se pot face convorbiri telefonice pe distanțe nelimitate. Cerepolani e convins că cu ajutorul invenției sale va putea stabili o legătură telefonică cu țările de peste Ocean. Aparatul se numește „fonofon”.

Groznic atentat cu bombe într'un bazar. Într'un bazar din Coccana, vilaetul Kossowo, două bombe au făcut explozie. Sunt vre-o 40 de uciși și răniți. Autorii atentatului sunt până acum necunoscuți. E probabil însă că aparțin comitetului revoluționar macedonean. 47 persoane zac moarte, cu membrele sfâșiate și numeroase alte persoane sunt grav rănite. Autoritățile desfășoară o activitate febrilă pentru a pune mâna pe atentatori.

Ciocnire între turci și bulgari. După o știre oficială din Salonic o ciocnire a avut loc la Semmenli lângă Ghergheli între soldații turci și o bandă bulgară. Fostul comitagiu Risto, care servea de călăuză cum și doi membri ai bandeii, au fost uciși. Patru soldați și doi guarzi câmpeni turci au fost răniți.

Drama pasională din Paris. La drama de familie a scriitoarei Beaulieu din Paris se anunță și următoarele:

Scriitoarea se numea de fapt Bloch dar publicul o cunoștea sub pseudonimul Frederic Beaulieu. Ea este în vârstă de 35 de ani are 2 copii. Bărbatul ei Iosef Bloch era reprezentantul unei fabrici germane de mașini agricole și avea o leafă destul de mare.

Amanta omorâtă a bărbatului se numește Bridgeman și este soția unui funcționar parizian al filialei soc. americane de asigurare New-York. Aceasta și-a părăsit soțul acum 6 luni și s'a instalat într'o locuință închiriată de amantul ei Bloch în strada Vignon. D-na Bloch s'a prezentat ieri în această locuință a amantei bărbatului ei. Aceasta se afla încă în toaleta de dimineață și primi pe d-na Bloch în salon. D-na Bloch scoase câteva scrisori de dragoste adresate bărbatului ei și o rugă să se despartă de dl Bloch. Amanta d-lui Bloch refuză spunând: bărbatul d-tale îmi aparține și mi-l păstrez. D-na Bloch scoase atunci un revolver și trase asupra amantei bărbatului ei. După săvârșirea crimei d-na Bloch se predete de bună voie poliției.

O escrocherie senzațională. În Londra produce mare senzație descoperirea unei escrocherii monstre, în care este implicat și fiul unui milionar. Poliția de aci, în urma cererii poliției din Paris, a arestat pe căpitanul bavarez Hugo von Grundherr care a escrocat sume enorme dela doi negustori de antichități din Paris. Grundherr a reușit să atragă cu acest prilej în cursă și pe tânărul bogătaş Sir Derrik Wernier, fiul multimilionarului Deant Iulius Wernier, directorul magazinului de diamante, Deeboro. Tânărul Wernier ducea o viață ușuratică și din această cauză tatăl său nu-i încredința bani, ci îi servea numai o rentă anuală.

Tânărul Wernier, din cauza vieții sale destrăbălate, avea se înțelege, de luptat în continuu cu greutate materiale, și, în această situație a făcut cunoștință căpitanului Grundherr, care l'a putut atrage cu ușurință în cursă. Prin tânărul Wernier, Grundherr a cumpărat două magazine de antichități aparținând lui Marchey și d-nei Escousouva, firme reputeate prin depozitele lor de mobile, tablouri și porțelanuri vechi și prețioase. Ambele magazine au fost cumpărate pe suma de un milion, pentru care tânărul Wernier a semnat două polițe a 500.000 lei. Escrocul a reușit să convingă pe tânărul lipsit de experiență, că va putea vinde antichitățile în Germania, obținând un câștig de 150.000 lei, din cari îi va da lui 50.000

Grundherr a trimis într'adevăr antichitățile în Germania unde le-a vândut în grabă pe 30.000 lei și a fugit la Londra. Sosind ziua scaderii și tânărul Wernier neputând achita polițele, escrocheria a fost descoperită și poliția a lansat mandat de arestare contra escrocului.

Act de mulțumită. Primim următoarele: Mulțumesc pe calea aceasta numeroșilor iubiti

prieteni și stimați cunoscuți cari din prilejul jubileului meu de 40 ani de serviciu, și-au adus aminte de mine și m'au felicitat prin scrisori și depeșe. Cu deosebită stimă: N. Petra-Petrescu.

Disciplină germană! Vă aduceți poate aminte de un fapt care a făcut mult șgomot acum unei ani în presa internațională. O sentinelă germană a privit impasibil cum o biată femeie se îneca la doi pași de ea, fără ca să facă o singură mișcare pentru a-i veni în ajutor. Numai mâna să-i fi întins și nefericita ar fi fost mântuită. Dar gestul acesta, soldatul nu l-a făcut, sub pretext că ar fi înfrânt legile disciplinei. La indignarea cu care a fost primită întâmplarea de presa întregei lumi, inclusiv a parte a presei germane, autoritățile militare prusiene au răspuns, felicitându-l pe soldatul care a privit cu liniște, la doi pași de el, agonia unei ființe omenesti.

O întâmplare identică, colorată cu și mai mult cinism, a avut loc acum câte-va zile, cu prilejul catastrofei dela Binz. Se știe că puntea dela debarcare a vaporului Kronprinz Wilhelm s'a rupt în momentul când sute de pasageri voiau să descindă din vapor. Au murit cu acest prilej 17 inși. Lumea care asista de pe mal la catastrofă a năvălit pe debarcader ca să dea victimelor o mână de ajutor. Dar polițiștii i-au oprit la capătul punții pe motivul că disciplina portului nu prevede o astfel de imbulzeală, în vreme ce un controlor cerea mântuitorilor cele 10 pfenige, dreptul de intrare. În timpul asta, nefericiții pasageri se sbăteau și expirau în valuri.

Și ce mândrii sunt germanii de disciplina lor!...

Cununie. Prietinel nostru, d. Ioan Dumă, candidat de preoție, cunoscut și ca un bun publicist ardelean, se va cununa cu gentila d-șoară Elena Stancă, Duminecă în 11 August, în biserica gr. or. din Petroșeni. Felicitările noastre!

— D. Dr. Constantin Pavel, profesor la liceul român din Beiuș își serbează cununia cu d-șoara Elisa Ștefanică, profesoară la școala civilă română, fiica dlui Vasile Ștefanică, director al liceului român de acolo, în 6 August n. la orele 6 d. a. în biserica gr. cat. din Beiuș.

— D. Virgil Todoran, teolog și d-șoara Sabina Leményi căsătoriți. Sincere felicitări.

O distincție binemeritată. Prea S. Sa. D. episcop al Caransebeșului Dr. Miron Cristea, aflând de hărnicia preotului Solomon Andreescu din Biniș, cu ocaziunea serbării hramului din această comună, l'a decorat cu briu roșu, — iar Veneratul Consistor diecezan i-a dat a doua distincție, numindu-l și întărindu-l ca asesor în scaunul protopresbiterial al Bocșei-montane.

Tot cu această ocaziune după ce protopopul Bocșei dl Mihail Gașpar a predat cu mare solemnitate înaltele distincții în sf. biserică harnicului părinte înaintea poporului, de pe a cărui față ceteai bucuria fiiască ce o simte cătră iubitul lor părinte, printr'o vorbire înțeleaptă și frumoasă, după ce premerge cu exemplu el (părintele protopop) cu 20 cor. se adună în decurs de câteva minute o sumă de 300 cor. Fondul acesta va purta numele „Fondul preotului Solomon Andreescu”, — care fond se va administra prin comitetul și sinodul protopresbiterial al Bocșei-montane, ca o a treia distincție dintre cele mai neperitoare, după cum merită un preot care întreaga lui viață și-a închinat-o sf. biserici și scumpei lui națiuni.

Bunul Dzeu să îi dăruiască zile senine părintelui Solomon Andreescu, ca întreg, cinstit și sănătos să aibe parte de distincțiile ce i-s'au dat, ca și de acum înainte tot cu aceeași mândrie și fală să meargă înaintea „olarilor” săi la locul de luptă, unde toți preoții de cinste iau parte. Mulți ani cu bine!

Oaspel.

Un mare furt în Rusia. Din Petersburg vine știrea, că făptuitori necunoscuți au furat bijuteriile principesei Schachowscoi în valoare de peste un milion de ruble. Furtul a fost comis pe moșia principesei, situată aproape de Moscva. Intreagă poliția se află în urmărirea hoților. Este inexplicabil modul cum aceștia au reușit să fure comoara care se găsea în castelul păzit ziua și noaptea de cerchezi și închis cu două rânduri de șanțuri umplute cu apă.

O parte mai mică a bijuteriilor s'a găsit, urmând să se mai descopere restul care valorează peste 1 milion și jumătate de ruble. Intre bijuteriile furate se găsește și briliantul-trandafir care a aparținut soției lui Petru cel Mare, principele Ciachowscoi, bunica principesei păgubite.

Electrotehnicianul Franz Boehring a inventat un aparat cu ajutorul căruia lumina electrică poate fi transformată în energie dinamică fără ajutorul conductei de sârmă. Curenții electrici produși în acest fel nu sunt primejdioși pentru ființele organice și producerea lor e cu mult mai eficientă.

x Circul Charles în Arad. Circul acesta va sosi în Arad Joi în 8 August în orele de dimineață cu trenul său special care constă din 57 vagoane, iar la amiază întregă șatra împreună cu cea pentru reprezentării, care cuprinde 6500 privitori, va fi gata în piața Béla. Programul, pe care îl recomandăm cu căldură, cuprinde astfel de puncte, pe cari nici un circ nu le-a putut prezenta până acuma. 26 exemplare admirabile de lei de Berberia, 7 urși polari, 6 tigri regali sălbatici, 4 câni de mare, foarte inteligenți, 5 elefanți blânzi, numeroase cămile, lame, zebre, numeroși cai rasă nobilă etc. reprezintă animalele artistice. Mai cu seamă producția tigrilor regali va fi foarte agitată.

De altfel menajeria se va deschide în 9 August n. dimineața la orele 10 când apoi publicului i se dă prilej să vadă pe acești artiști și afară de producțiuni.

ECONOMIE.

Bancă românească în Aiud.

Aiud, 4 August 1912.

Adunarea generală de constituire, ținută în Aiud la 28 I. tr., a decis înființarea unui institut de credit și economii, societate pe acții în Aiud cu capital social de cor. 150.000.

Direcțiunea noului institut se compune din dnii:

Dr. Vasiliu Suciu, canonic Blaj, vice-președintele Asociațiunii; Dr. Ioan Moldovan, adv. Aiud; Dr. Emil Pop, adv. Aiud; Dr. Cornel Circa, medic Aiud; Iercoim Man, preot Băgău; Candin Suciu, preot Măgina; Baziliu Morariu, preot Poiana; Ioan Bârsan, preot Răchisei; Aurel Păculea, preot Hopârta; Izidor Domșa, faur Aiud; Emilian Chechicheș, inv. Cacova și Nicolae Marcu, preot Aiudul de sus.

În comitetul de supraveghiere s'au ales domnii:

Victor Munteanu, șef-contabil la „Patria” din Blaj, Baziliu Moldovan, preot Tâmpăhaza, Traian Raț, preot Cacova, Atanasiu Roșian, notar Gârbova de jos, Cornel Domșa, inv. Poiana, Baziliu Hagea, propr. Măgina și Nicolae Radu, proprietar Tâmpăhaza.

Inceperea activității, cu considerare la actuala criză financiară s'a amânat pe timp nedeterminat.

Raportor.

PĂGINI RASLEȚE.

CELEI DE DEPARTE.

Ai ascultat cuvinte fără drumuri
Plânsori de foc și cântece nebune,
Ai ascultat de-o viață blăstămată,
De-un vagabond ce n'a crezut ce'ți spune,
Ai ascultat sirenele periide,
Plângând ades sub lampa ta albastră
Și vezi frumoasa mea abia acuma
Ce rea, ce ticăloasă-i lumea noastră.

Splendoare-a fost atunci în seara cea
Asemeni unui foc de artificii
Cuvinte cu scilipiri diamantine
Văl aruncat pe-abisul de capricii
Și tu frumoasa mea de păr de aur
Nu ți-ai lăsat dorința să 'nțeleagă...
Fata Morgana 'n somnul tristei puste,
Așa a fost iubirea noastră 'ntreagă.

În tânguiri de bolnave romante
Simt sufletul avântul cum și-l pierde
Și n'o să mai aștept să-mi treacă pragul
Trupșoru'ți învălit în mantă verde...

O! rămâneți-mi pentru veci departe
Mănuțe dulci, mănuțe de argint,
Ce-mi cereți voi, când știți atât de bine
Că visele și lacrimile mint!!!

Cupidon.

ÎNTÂAMPLAREA.

Unde mă duci tu barcă rătăcită
Ce treci ca o fantomă peste unde?!
Spre ce pustiri fără zări și unde
Vrei să mă duci tu barcă rătăcită?!

În umbra de vântrele-mi număr anii...
Vai! încotro?! Ce vânt barbar te bate?
Ce zări sunt astea-așa de 'ntunecate
Sub cari îmi murmur în neștire anii?!

Când am plecat pe luciul fără pace
Eu n'am știut ce rău e'n lumea mare...
Vedeam o lume dincolo de zare
Când am plecat pe luciul fără pace.

Spre vr'un ostrov ori cătră marea morții
Te mână palul apelor alegre?!
Nebună barcă cu vântrele negre...
Spre vr'un ostrov ori cătră marea morții?!...

Robinson.

Păcatul conceput.

Cosașii strânsi în cete cu coasele pe umăr se întorceau a lene acasă. Munca încordată sub căldura tropicală a zilei îi obosea. Abia așteptau seara ca să plece mai curând. Omul nostru însă nu observă plecarea lor și deși umbra pădurei, începuse să și mărească fomele, totuși se încăpățina de a pleca. Vroia cu orice preț să și isprăvească lucrul. Întunericul nopții, gândul de a isprăvi mai curând îi îngreunau corpul și gânduri triste îi întunecau mintea.

— Omul ca iarba câmpului, nu știe când se naște, nu știe când crește, nu știe când moare; totuși știe că mort înainte de a fi îngropat mai stă câteva zile în mijlocul familiei spre a prezenta momentul, numai când poate să i-se constituiească întreaga sa personalitate.

— De ce să nu lase și el iarba încă o noapte spre ași întipări tabloul. — Și condus de acest gând cu grebla în furcă pe spate, pornește trist cătră sat. Nimic nu-l atrăgea: nici cântecul broaștelor, nici vuietul apei, nici șgomotul pădurei; se gândea la iarba căzută sub ascuțitul coasei și la omul doborât de seceră morții. Greu îl apăsa aceste gânduri și deși terenul și-l pregătia, totuși nu știa ce-i va aduce ziua de mâine.

Des de dimineață plecă pe luncă. Până să ajungă acolo, soarele va soarbe îmbrăcămintea cea purpurie de rouă căzută pe fân. Pentru ca calea să-i pară mai scurtă își luă și copilul.

La sosirea sa, soarele uscasc fânul, ce aștepta să fie pus în căpițe. Totuși omul nostru de astădată nu se mai grăbea, ci tăcut prin tufe se uita cercetător în toate părțile, doar va găsi ce-i lipsia. Copilul îi da zor mereu să grăbească spre a se întoarce mai curând acasă. Nebăgându-l în seamă își continuă drumul, până acum salvându-l, prin tufe. Copilul începu să plângă și de astădată destinul ce-l urmărea îl învinse, pregătindu-i rășbunarea grozavă a unui plâns nevinovat.

Nu întoarce decât vre-o două valuri și un soarece ud încă de roua nopții, caută să se îndoiască prin firele de iarbă. De câte ori întorcea valul și el se întorcea... își căuta singur moartea.

Chinuit de gânduri, cosașul nu mai observă nimic și deodată dinții greblei se opresc în ceva moale. Era șoricelul de astădată mort. Chinul nu se isprăvisc, abia începuse... om, iarbă, șoareci, toți mor. Acelaș e sfârșitul și continuă cu strânsul fânului; dar nu ridică decât încăodată valul și de astădată porniră de sub fân doi șoriceți, ce erau în căutarea mamei lor, ce sta nemișcată lângă ei. Fără să bănuiască ceva se așezară ca de obicei la supt lapte. Omul nostru încrămenit cu mâinile pe greblă privia îngrozit în jos. Vedeam cum mititeii se încercau

să mai sugă laptele mamei, ce cu câteva momente mai înainte îi adormise. Căutau să se încălzească de un corp întepenit. Înzădar încercan, moartea o doborise. Ei, însă nu voiau să știe nimic ci cu protestarea întrebătoare o întorceau când pe o parte, când pe alta, se suiau pe ea, o miroșiau, se întorceau iar la supt; dar totul în zadar căci laptele nu mai curgea. De astădată îi curgiau lungi șiroaie de lacrimi omului, ce comisesc inconștient atâtea crime, pe care le presimțise de cu seară și cu toate acestea el singur amânase strânsul fânului numai să și vadă păcatul ce-l urmărea.

Copilul isprăvisc jocul ce și-l formase singur și se apropie încetșor de tatăl său. De astădată nu-l mai rugă să lucreze, ci îi ceru mâncare. Era coincidența îngrozitoare ce-l sfâșia. „Vrai mâncare? Crimișal complice! Când voi fi mort în zădar voi cere, în zădar îți vei suge buzele, în zădar vei plânge că moartea șoricelilor flămânzi se va opune cerându-ți rășbunare...

Iași, August.

Vasile S. Huianu.

POȘTA REDACȚIEI

Manuscrisele nu se înapoiază. — Cele scrise cu creion ajung în coș.

Horea. Dnul Goldiș a lipsit din Arad vre-o câteva zile. Aceasta e cauza întârzierii. Adresați materialul Redacției.

Cosinus. Manuscrisul a fost aruncat la coș. Dar, chiar dacă l-am fi păstrat, nu-l puteam publica, nici după stăruințele ce faceți. Noi vedem mai imparțial lucrurile, de aici dela distanță.

I. P. Blaj. Adresa cerută e: Rue Saint-Séverin 38 Paris.

Dnl S. Iorgovan. Aflând ulterior adresa cerută de dv. vi-o comunicăm: T. Nicolae Capetianu, stud. universitar, Békésföldvár, Wenckeim uradalom.

Dr. R. B. Orăștie. Se va publica în numărul de mâine.

POȘTA ADMINISTRAȚIEI

P. Moys. Șchodol. Abonamentul Dv. expiră în 14 August et. n. 1912.

A. Voichescu. Lugoj. Am primit 7 cor. abonament pt. cvart. III, 1912, iar nu și pe luna Octombrie, cum scrieți pe cuponul mandatului.

Ion Oniga. Miroslava. Chitanța cu rambursă de 13 cor. Vi s'a trimis din eroare. Acum mai aveți să plătiți 1 cor. și veți fi achitat pe întreg anul 1912.

Pavel Colariu. Oravița. Am primit 7 cor. abonament pe cvart. III, 1912.

Victor Tordășianu. Sibiu. Încă 32 cor. aveți până la finea anului curent.

Dimitrie Corjan. Crasna. Șecuri postale n'aven.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

Mulțămită publică. Domnilor Frații Burza în Arad.

Cine vrea să nu fie tras pe sforă???
Ați auzit că avem o firmă românească???
Ați cetit prin foi despre firma Frații Burza???
Ce mai stați de nu o cercetați încă???

Eu ca proprietar de pământ și vie am procurat dela firma mai sus arătată toate unealtele necesare la munca câmpului și a viei, și anume; un Trier care clasifică grăul, un Plug universal, o Grapă, o tăietore de nutreți, un Plug de săpat cucuruzul, una Mașină de sămănat cucuruzul, cinei Spițuri la vie; cu toate am fost mulțămit pe deplin și văzându-mă mulțămit cu ele în anul 1910 am comandat o Garnitură de trierat cu toate apărătele ei și har. Domnului și cu asta sunt mulțămit, pot zice dară că am comandat dela firma Frații Burza din Arad, uncalte, mașini de o sumă de 16.000 coroane și le pot mulțămi din toată inima mea și le recomand firma Dlor la toți frații români.

Am cetit prin mai multe ziare că cei mai mulți or fost trași pe sforă de cătră agenți străini, cari au recomandat unelte dela firme străine, astăzi putem da laudă lui Dumnezeu și firmei Frații Burza din Arad că ne au scăpat de acelea lipitori.

Comuna Măderat la 4 Iulie 1912.

George Hălmăgian
agricultor și vier.

Anuarul școlar

(Cronica școlară-Évkönyv)

Tipărit conform ordinului ministerial mai nou, a-comodat și școalelor ajutate din partea statului, conținând tipăriturile: *ziuar de primire, ziuar de frecvență și progres, ziuarul materialului propriu, ziuarul vizitațiilor și evenimentelor, consimțarea manualelor întrebuințate, date statistice despre școlari, învățător și școală*, se află spre vânzare la **Librăria diecezană din Arad**. Prețul unui exemplar pentru o școală cu 80 elevi 4 cor., — dela 80—120 cu 5 cor., — dela 120—160 cu 6 cor. Catalogul librăriei la cerere se trimite gratuit. (Li 243—8)

Se caută **un candidat de avocat și un scriitor** pentru cancelarie advocațională. Cei cu ceva praxă sunt preferiți. A se adresa la adm. ziarului „Romanul”. (A 241—5)

Anunț.

In centrul comunei Bârzava (Maros-borsa) să vinde din mână liberă

o prăvălie cu licență

Cu informațiuni detaliate servește **Vasilian Popoviciu**, inv. pens. Marosborsa. (Po 238)

Gustați

Berea SLEPING-car din fabrica „Bragadiru.”

Ba 116—280

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂSTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Isi recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu ::: prețuri moderate. :::

Kratochvill Ágoston

turnătorie de lucrări de artă și firme
Budapesta, VII., Cserhát-u. nr. 22.

Fond. în 1899. Telefon: 28—35.
N-rul casei de păstrare poștală reg. ung. 15645.
(Notă Clearing).

Table de firmă vărsate din bronz și zinc pentru oficii, medici, avocați, ingineri, arhitecți, execută frumos și modern. Cea mai mare fabrică în branșă aceasta în Ungaria.

— Prețuri de fabrică. —

Correspondență în limbile maghiară și germană
(Ka 143—30)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abateră dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și
:: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER și ERNŐ VIÖR** de Mártafa.

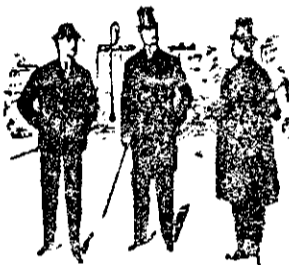
(Ku 154—30)

Bereczky Zoltán

atelier de croitorie pentru domni
Cluj—Kolozsvar.

— In colțul străzilor Untó și Rózsa. —

Magazin permanent de materii din țară și străinătate pentru toate sezoanele.

Comandele din provincie se execută prompt. E suficient a se trimite o haină croită
:: bine ::

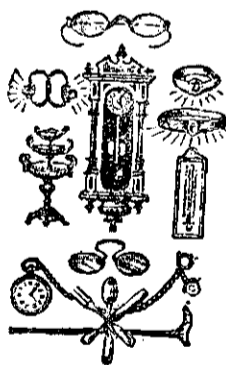
(Be 157—60)

MANDEL ZSIGA

orologier gluvaerglu-optic

DÉS—Fótér

Sucursala **Gyulafehérvár**

Cel mai mare depozit de tot felul de ciasornice de aur și argint precum și ciasornice de metal și nickel. Articuli de argint de China Berndorfer Cristofle și tacâmuri de argint. Ochelari și zwickeri de Rathenov. Articole optice de aur și argint Gramophoane și plăci. — Reparaturi solide și ieftine. Serviciu conștiincios. Prețuri moderate.

(Ma 182—30)

De neintrecut!

Spălătorie aranjată cu mașini electrice pentru curățirea chimică a hainelor, colorare și spălarea fulgilor de perini.

LUCZA JÓZSEF

Seghedin—Szeged, Laudon-utca 9. sz.
(Colțul pieței Valeria.)

Având sistem propriu de-a curăți chemic și a colora, sunt neintrecut în meseria mea. Colorez haine de domni, dame, copii, dantele, stoffe de mobile și covoare. Pierdelele le spăl cu mare grijă. Pentru doliu colorez haine în negru. Comandele le execut îndată cu mare acurateță. Baltoane de piele le colorez în colori închise.

(Lu 15—60)

Cercul Charles

Circ

ca și care n'a mai fost în Ungaria, ba aceasta întreprindere al cărei proprietar este

Charles

Krone, e fără păreche. După ce a cutrierat și cucerit orașele mondiale din

Europa,

actualminte se va prezenta în orașele

cele mai mari

ale Ungariei, dovedind, că întreprinderea aceasta în toate privințele este

cea mai elegantă

în producțiile căreia s'a desfășurat publicul

cel mai inteligent

al orașelor mondiale, care public s'a putut convinge despre faptul, că pe întreg globul pământesc nu există un al doilea

circ ambulant

care să poată prezenta un program mai frumos, bine ales și mai elegant decât programul care va fi prezentat cu prilejul primei reprezentării în Arad

în 8 August n. seara la orele 8

(Ca 218—8) de către

Cercul Charles.

MINISTERUL DOMENIILOR
Direcțiunea pescăriilor statului
Administrația Brăila-Galați

Prețurile peștelui proaspăt vândut pe piața Brăilei

în ziua de 19 Iulie 1912.

SPECIILE de pește	Cantitatea în kgr. pe specii	Prețul pe suta kgr.		Observații
		Maxim	Minim	
Crap	256	132	115	Prețurile de față sunt rezultate prin concurență pe calea licitației orale și zilnice, și variază după specii; și pentru aceeași specie, variază de la minim la maxim, după calitate, mărime și cantitate.
Ciortocrap	401	114	109	
Ciortan	1.792	111	75	
Ciortănică	169	76	58	
Șalău	97	315	200	
Avat	15	66	60	
Cârjaneă	988	56	23	
Plătică	188	54	40	
Cosac	19	60	—	
Lin	1.353	60	34 ¹ / ₂	
Știucă	1.787	77	49	
Caracudă	1.854	53	37	
Babușcă	1.217	31 ¹ / ₂	24	
Somn Pană	36	150	—	
„ Iarma	10	126	—	
„ Iaprae	—	—	—	
Somotei	668	84	40	
Biban	714	34	25	
Văduviță	—	—	—	
Sabiță	—	—	—	
Albitură	1.504	50	12	
Guviddii	—	—	—	
Obleți	128	45	25	
Fusari	5	76	63	
Ghiborț	—	—	—	
Cambulă	—	—	—	
Mihalți	—	—	—	
Mreană	4	135	—	
Morun	981	133	75	
Nisetriu	230	219	108	
Bogsar	—	—	—	
Viză	—	—	—	
Păstrugă	11	100	—	
Cegă	22	510	210	
Sorumbii de Dunăre	buc.	—	—	
„ Mare	—	—	—	
„ mici	—	—	—	
Calcan	—	—	—	
Icre de Morun	5	—	—	
„ Nisetriu	1	25 ⁰⁰ / ₁₀₀	—	
„ Păstrugă	—	15 ¹⁰ / ₁₀₀	—	
„ Știucă	—	—	—	
„ Crap	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	
—	—	—	—	

Administrator:
C. Dumitrescu

Pregătesc (Ma 146-30)
cuptoare de teracotă,
căminuri, vase, glastre, cu prețuri moderate.

Pentru durabilitatea lor garantez. Primesc și repararea cuptoarelor vechi și în provincie. Rugând sprijinul mult onor. public:

Magyar István
fabricant de căminuri și artic. de lut
Temesvár-Gyárvaros Kém-utca n-rul 16.

(Be 48-30)

Mănuși
bretele și jaretiere, impletitoare de ciorapi, cordele de gumă, perini de gumă pentru bolnavi, irigatoare, precum și cele mai sigure prezervative igienice de gumă și bandaje — ciorapi de gumă se vând cu cele mai moderate prețuri la

GUIDO BECSI mănușer și bandagist SIBIU
(Nagyszeben) Reispergasse nr. 7.

Comandele cu poșta conștiințios și punctual.

Premiat cu medalia de aur. Fondat: 1867.

EMERICH BOKODY
și FIUL

Atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică
SIBIU—NAGYSZEBEN strada Sag nr. 32.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a hainelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă.

Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore. (Bo 92-30)

Haine de doliu se execută cât se poate de repede.

TRIUMFUL INDUSTRIEI UNGUREȘTI DE FER ȘI METAL!

Prima fabrică ungurească de autogen și aranjamente de lipit și tăiat a lui

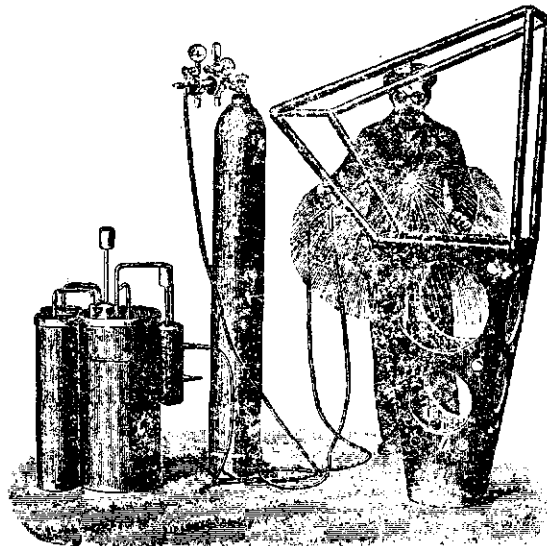
Körmendy Ferencz

BUDAPESTA, Strada Dalnok nr. 3.
Telefon 20—59.)

Expediază aranjamente pentru lipit și tăiat sistem propriu. Aranjamentele acestea speciale se pot întrebuința pentru lipirea și tăierea oricărui metal.

— Invenție maghiară! —

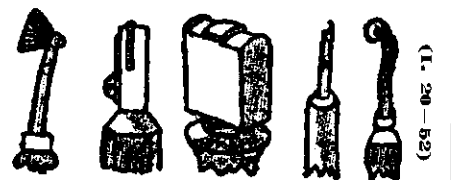
Execută: rezervoarii de apă, boilere, încălzitoare, cazane, precum lipirea obiectelor de fier, oțel și alte metale, atât în loc ca și în provincie. Instrucții pentru lucrarea practică a lipitului se dau gratis.

(Ko 169-120)

IRING HENRICH

fabrică de unelte pentru ciobotari
Ujpest, Lörincz-u. 50.

Recomandă pantofarilor și ciobotarilor precum și pielarilor unelte de brânse, calitate bună, prețuri moderate. — Comersanților se dă rabat. — Catalog gratuit și francat.

(L. 20-62)

Cereți și răspândiți
„ROMÂNUL“ și „POPORUL ROMÂN“
 pretutindeni!

Petru Moga

pantofar pentru domni, dame și ortoped
Cluj-Kolozsvár piața Boeskaï nr. 8.
 [lângă farmacia Biró].

Execută după cea mai nouă modă și din materialul cel mai excelent totfelul de **ghete** pentru **domni, dame și copii**, precum și ghetă pentru picioare suferinde, cu prețurile cele mai moderate.

(No 138-30)

In **depozitul meu de pian** înființat de mine la 1850 și condus și acum de mine în Arad, strada Deák Ferencz 28 (în casa proprie). Țin în depozit pian vechi și nouă.

PIANE PIANINE și HARMONII

în culoare cafenie neagră și mat, lucrate după sistemele-modele ale celor mai renumite fabrici cu mecanism englez și vienez, cu 3 pedale îmbrăcate în fier triplu.

Țin în depozit fabricate: Bösendorfer, Ehrbar, Stingl, Koch și Korselt, Thek, Lanberger și Gloss Petrof, Huáyay, Neuburger, Hoffmar-Czerny, Pattact, Laner, Richter, Frödl, Cramer-Mayer, Ast, Beregszászi, Stelzhammer. — **Piane spre închiriere lunar dela 10 cor.** în sus. Acordările le face specialistul meu d. Henrik Ehrbar. Taxa pentru acordare în oraș centru 2 cor., suburbii 3 cor., provincie după învoială. — Orice comandă, acordare ori reparare rog să se trimită la adresa

KRISPIN JÓZSEF
 PRĂVĂLIE DE PIANE
 A R A D, DEÁK FERENCZ-UTCA Nr. 28.

(Kr 88. - 12)

CORNEL TUNNER

industrie de marmoră și granit în
 Timișoara-Fabric, Andrásy-ut 22. - Timișoara-Iosefin, Hunyadi-u. 4.
 Filiala: Vârșeț, str. Deák Ferencz nrul 9.

Își recomandă magazinul său bogat asortat cu

pietrii monumentale table de marmoră, statui, etc.

fabricație proprie în executare de gust frumos și preț moderat.

Având un magazin bogat, livrează mai ieftin ca orice concurență.

Stoboare de sârmă tari și trainice!

Fabricație de prima calitate.

In atenția arhitecților, agronomilor, proprietarilor de vii, pentru vile, grădini, terenuri de vânătoare etc. (Ke 84-39)

KLEIN ISTVÁN,

fabrică pentru împletituri de sârmă,
 Szeged, Kelemen utca 4 sz.

Trimit și instalez împletituri de sârmă pentru mașini, împletituri de oscilat, stoboare pentru case și vile, împreună cu uși și porți puternice. **Cele mai frumoase rețele!**

Mai furnizez: ciururi pentru cernut nisip (prund), coșnițe pentru nisip, buriane pentru schintei, coșnițe pentru nutreț, botnițe pentru boi și stouri pentru fereste de ori-ce mărime.

Prețuri ieftine! - Serviciu prompt
 Prospect de prețuri trimit gratis.

Folosește Doamnă

„Crema Margit“ a lui Földes

ca fața să-ți fie curată, tineră și plăcută

„Crema-Margit“ este materia cea mai plăcută de înfrumusețare a doamnelor din elită și este cunoscută în toată lumea. Putere neîntrecută, stă în compunerea ei norocoasă, pielea o întinereste și rezultat favorabil se poate vedea în decurs de câteva ore. Deoarece „Crema-Margit“ o imitează și falsifică, Vă rugăm a cere numai în cutii închise cu marca originală, pentru că numai pentru aceia își ia orice răspundere fabricantul. „Crema-Margit“ e nesticăcioasă, nu conține untură, compoziție neamestecată, care în străinătate a produs mare senzație.

Prețul 1 cor. ◀ Săpun Margit 70 fil, ▶ Pudra Margit 1.20 cor.

FABRICA:
Laboratoriul lui Földes Kelemen
 A R A D.
 (Fo 225-100)

Cele mai excelente instrumente pentru săparea de

fântâni arteziene le pregătește și expediază

Várady Lajos,

fabrică de instrumente
 Hódmezővásárhely,
 VI., Ferencz-utca.

Nu trebuie să anteprenori; domeniile, comunele, singuraticii: singuri pot face săparea cu instrumentele mele.

Primlucrător mijlocesc.

Recomand și mașini pentru împletitul de sârmă.

Catalog de prețuri trimit gratis și franco.
 Premiat la 6 expoziții.
 (Va 47-50)

Bruno Widlasch,

lăcătușerie artistică pentru mașinării și zidiri. — Atelier special de instalațiuni pt. lumină electrică, apaduct, aranjamente pt. băi, canalizări și closete.

SIBIU, Fingerlingsgasse N. 3.

Oferă cele mai solide lucrări: porți de fier, trepte (scări), balustrade și îngrădiri de morminte după desen sau după planul propriu; cuptoare și cazane, montări și transmisiuni pentru orice fel de mașini. Aranjări complete de closete pentru canalele din orașe. Instalări de băi, apaducte și canalizări. Depozit de fântâni de apă (construcții proprii), cari s'au adeverit de cele mai bune până acum. Closete patent scutite de îngheț, montate gata, cari în cursul iernii trecute n'au înghețat în liber nici la un ger de 28 grade, livrează cu garanție pe 5 ani. (Vi 159-60)

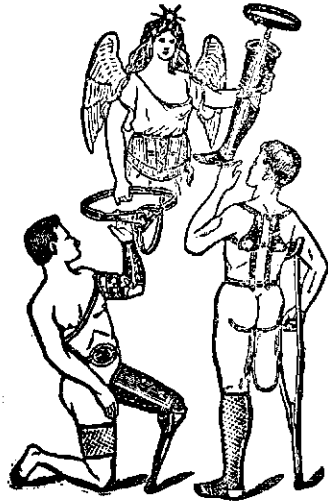
Cea mai perfectă executare de instalațiuni de lumină electrică, telefoane și telegrafe. Vânzare de cazane de aramă și țincuire. — Proiecte și planuri gratuit și prompt.

Recomandate de către cei mai renumiți medici

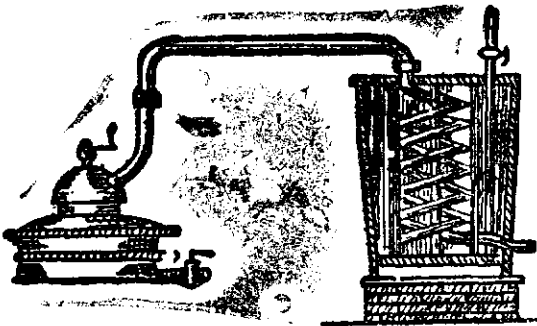
Bandaje

picioare artificiale, corsete, legătoare pentru pânțee, irigatoare, stropitoare, suspenzorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac), legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

LEINER GYULA, bandagist
Brașov, str. Mihaei Weis nr. 13.

(Le 158—26)

CAZANE pentru fierberea rachiuului

Aranjamente
pentru fabrici de
SPIRT.

MAȘINI pentru strecuratul vinului și pentru opărirea vaselor.

Preturi moderate!
Condiții favorabile
de platire!

MAGYAR RÉZMŰÁRUHAZ, RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Ujpest, Strada Gyár nr. 15. (Ma 164—30)

(Nr. 4—60)

Unde

se pot cumpăra cele mai bune și elegante
ploiere? numai

la fabrica de ploiere **Gustav Schmidt, SIBIIU** Piața-mare în palatul **Bodenkredit**

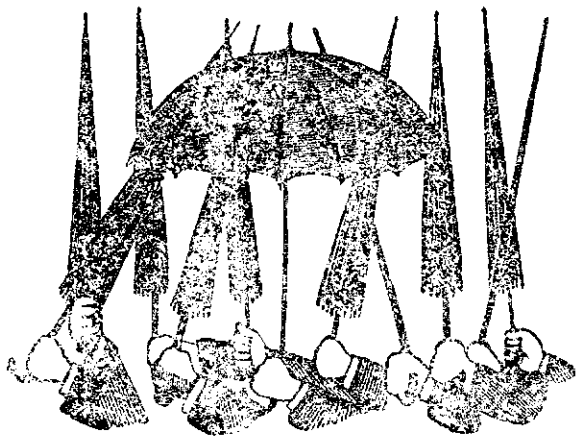
se pot afla noutățile cele mai moderne

En-tout-cas

și

ploiere

pentru dame și bărbați în executare perfectă și estetică, de calitatea cea mai bună **cu prețurile cele mai ieftine.**

Hans Fabritius

inginer

(Fa 67—30)

SIBIIU, Reissenfelsgasse 11

primește executarea ori-cărui

conduct electric

pentru diverse scopuri.

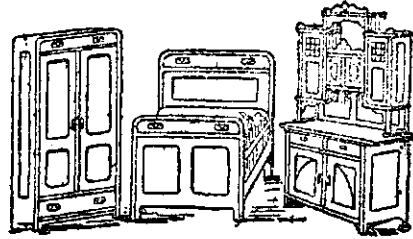
Mobile în toate stilurile * **moderne**
cea mai solidă executare

pe lângă garanță recomandă

EMIL PETRUȚIU

— fabrică de mobile —

— Telefon nr. 47 cu legătură în întreg comitatul. —

SIBIIU

Salzgasse n-rul 37.

Expoziție de mobilă
zilnic deschisă, fără
silă de cumpă-
rare.

(E 12—60)

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIIU, HONTERUSGASSE Nr. 5

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execut în 12 ore. — **Convingerea e siguranța cea mai bună!** — Rugând sprijin

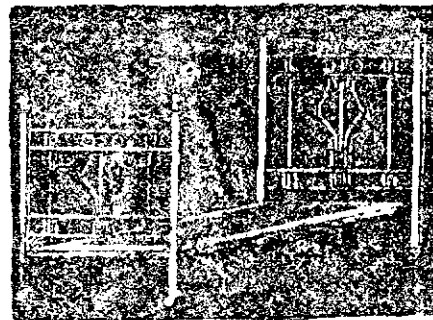
Cu stimă:

GEORGE RUMMEL

(Ru 66—30)

Totfelul de
mobile de fier
și
matrațe de fir

cu cadru de lemn și fier precum și **PATUL-MASĂ** brevetat, care ziua se poate întrebuița ca masă, iar noaptea ca pat, se pot procura cu prețuri ieftine dela

fabrica de mobile de fer a lui

Wertheimer Géza

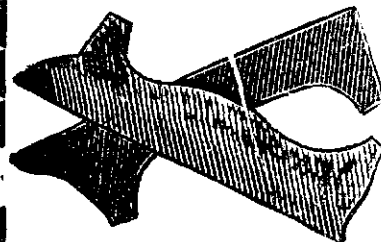
Losoncz, Tugár-tér 3.

(Ve 167—16)

(Go 21—60)

J. Gottstein, fiul, prăvălie de piele și accesorii pentru industria de cojocărie, Nagyszeben, Kleiner Ring 5. **curelărie și ciobotărie**

Mare depozit de diferite piel lucrate în țară și străinătate. — Specialități de piele. Piele lucioasă și șurțuri de piele. Tâlp Vaché și opinci. Fețe pentru cisme și ghețe. Ață pentru mașină și cusut. Sfoară de cusut albă și colorată. Tort diferit. — Pâslă, barchet, pânză, tâlp de pâslă și asbeth, garnitură de gumă și ciorapi de gumă. Șiretură și postav de curățit ghețele. Cule de lemn americane. Calapoade pentru ghețe și cisme. Cremă și lac și diferite articole.

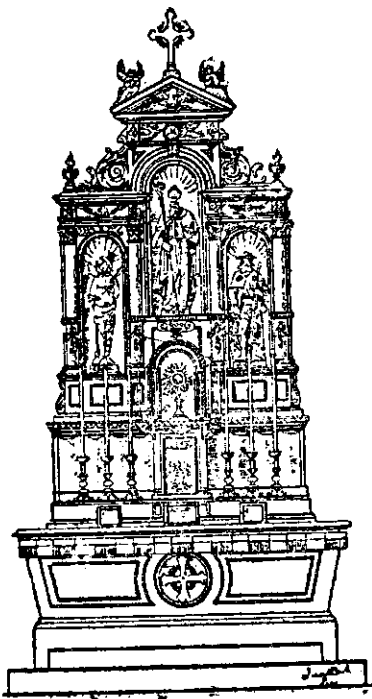

Hanel Róbert și Fiul

BUDAPESTA, VII, Ovoda utca nr. 40.

Atelier pentru aranjarea bisericilor.

(Ha 142-15)

Execută: Iconostase, icoane sfinte, fântâni pentru botez. Serii de icoane, aranjamente în orice stil pentru biserici, sfeșnice, candelabre, etc. Dantele artistice lucrate cu mâna. — Prospekte, deseneuri la dorință se trimit gratis.

Catalog și prospekte gratuit, fără obligamânt de-a cumpăra.

Prețuri solide și ieftine!

Frații Klubitschko

atelier pentru instalațiuni electrice și de altă putere, apaducte, vane de scădat, colorifer și canalizare. — Atelier de mașini, lucrări de aramă și lăcătușerie în **SIBIU**, Elisabetgasse Nr. 50

Rugăm on. public pentru încredințarea ori-cărei lucrări de branșe. Totodată ne luăm voia ai atrage atențiunea asupra

(Ku 57-30)

clouzetuli rezistent la îngheț,

invenție proprie. Brevetată sub Nrul. 53932.

Are calitățile: 1. Se poate monta în orice loc, fiind eschisă posibilitatea de

a îngheța apa. 2. Prin spălarea repede folosește apă puțină. 3. În urma construcției simple, funcționează sigur și îndelungat. Este îndeosebi de recomandat la casele vechi, deoarece introducerea se face cu mică cheltuială. — Este deci interesul proprietarilor de case ca să caute a-și aproviziona casa cu astfel de clozet.

Instalateurilor și negustorilor dau rabat.

Ne luăm voia mai departe de a recomanda în atenția onoratului public:

vase de aramă, căldări de aramă și picioare pentru căldări de tinichea.

Executare solidă la orice lucrare!

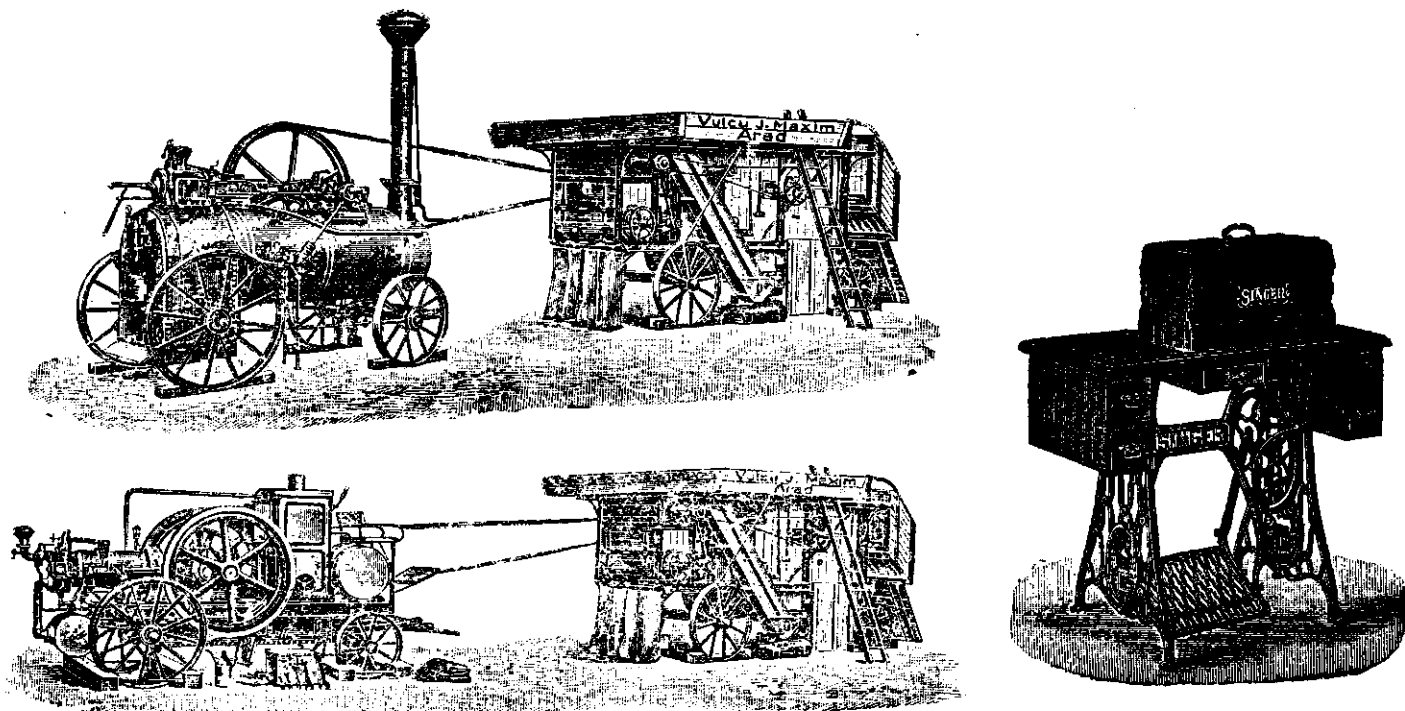
Căutăm pentru orașe mai mari - agenți!

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

A R A D, Strada Fábrián László n-rul 5-6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormie din America, mașini de cosit nutreț și, Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinelor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

(Vn 221-280)

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

Câțiva învățacei din casă bună cu 2-3 clase gimnaziale angajez.

FRAȚII SCHIEL

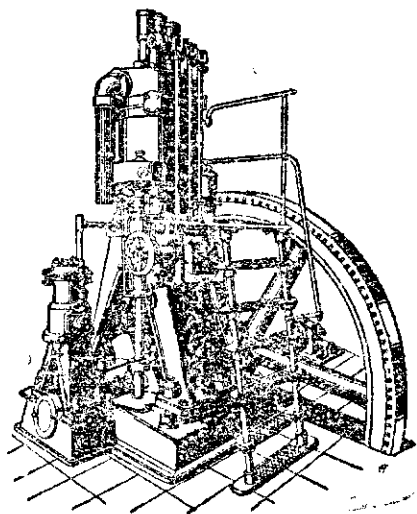
fabrică de mașini, stabilimente
pentru edificare de mori, turnă-
torie de fer

BRĂȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona”, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

Execuție modernă, solidă și reală.

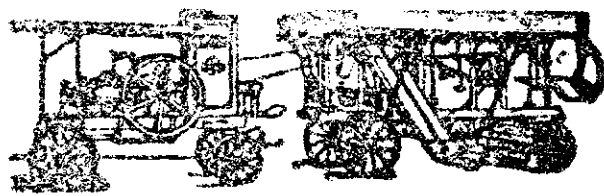
Serviciu prompt și prețuri moderate.

Motoare „GULDNER” sistem Diesel de ulei brut sunt mașini de instigare cele mai economice și nesimțitoare. (SI 50—60)

Neajuns în bunătate, și în consum de materie inflamabilă.

400 decorațiuni și 36 premii de stat.

Motoare „OTTO” original.

Locomobile de benzin și Garnituri de trierat cu motoare complete. Motoare de sine mișcătoare. Motoare de ulei brut și gaz sugător

construște în cele mai bune condiții

LANGEN & WOLF

FABRICĂ DE MOTOARE.

Filiala: Timișoara-Iosefin, Stada Bonnaz No. 12.

Cereți gratis cataloage și prețuri curente! (La 246)

Se caută reprezentanți solizi!

Peste 106.500 bucăți funcționează în toată lumea!

Cea mai veche și mare fabrică de motoare din lume!

Cinec fabricat cu aproape 8000 inerti și funcționari!

Capital social Cor. 1.200.000.

Telefon nr. 138.

Post sparcassa ung. 29,349.

Banca generală de asigurare

societate pe acții în
Sibiu — Nagyszeben.

este prima bancă de asigurare românească, înființată de institutele financiare (băncile) române din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii:

PARTENIU COSMA, DIR. EXECUTIV AL „ALBINEI” și PREZIDENTUL „SOLIDARITĂȚII”.

„Banca generală de asigurare” face tot felul de asigurări, ca asigurări contra focului și asigurări asupra vieții în toate combinațiunile. Mai departe mijlocește: asigurări contra spargerilor, contra accidentelor și contra grindinei.

Toate aceste asigurări „Banca generală de asigurare” le face în condițiunile cele mai favorabile.

Asigurările se pot face prin orice bancă românească, precum și la agenții și bărbaii de încredere ai societății. — Prospeete, tarife și informațiuni se dau gratis și imediat. — Persoanele cunoscute ca avizitori buni și cu legături — pot fi primite oricând în serviciul societății.

„Banca generală de asigurare” dă informațiuni gratuite în orice afaceri de asigurare fără deosebire că aceste afaceri sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cel interesat să se adreseze cu încredere la:

„Banca generală de asigurare” DIRECTIUNEA: SIBIU—NAGYSZEBEN (CASA „ALBINA”).
AGENTURA PRINCIPALĂ PENTRU COMITATUL ARAD, BÉ.
KÉS, CSANÁD, BIHOR, TIMEȘ, TORONTÁL, CARAȘ-SEVERIN **Arad str. Lázár Vilmos nr. 2.** Telefon nr. 850.
(Ba 240—156)